

LUNDS
UNIVERSITET

*Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen*

EXAMENSARBETE VT 2014
MASTER I ÖVERSÄTTNING
Specialisering i engelska

Döpt på nytt

Om översättningen av egennamn i sex
fantasyromaner

Författare:
Carl-William Ersgård
cw_ersgard@yahoo.se

Handledare:
Lennart Nyberg

Sammandrag

I den här uppsatsen har egennamn från sex fantasyromaner och deras översättningar undersökts med syftet att se hur olika översättare väljer att överföra namnen och om det går att spåra några generella tendenser. Den teoretiska delen tar avstamp i onomastisk forskning och baserar sig främst på Zilliacus teorier om namn och namnbildning samt Eva Bryllas översikt av binamnsbruk i Norden. Till detta förs Bertills avhandling om litterär onomastik som står till grund för distinktionen mellan semantiska och icke-semantiska namn i analysen samt Fernandes artikel om namnöversättning och strategier i densamma. Samtliga verk som analyserats är hämtade från fantasygenren, och mer specifikt från kategorin high fantasy, och översättningarna har utkommit i ett tidsspänn från 1977-2011. Namnen som undersökts är ortnamn och personnamn, och analysen bygger på de översättningsstrategier som presenteras av Fernandes. Beroende på vilka typer av namn som går att sortera under de olika strategierna har det varit möjligt att se både generella tendenser och lokala avvikelser i materialet. Resultatet har främst visat att icke-semantiska namn kopieras till källtexten medan semantiska namn översätts. Olika typer av modifieringar av icke-semantiska namn förekommer på lokal nivå, främst i Swahns översättning från 1977, men detta utgör inte normen i de moderna översättningarna. Slutligen diskuteras fantasynamnens två funktioner: att skapa en främmande värld för läsaren och att legitimera densamma hos läsaren. De översättningsstrategier som används tycks bibehålla båda dessa funktioner.

Nyckelord: översättning, översättningsstrategier, egennamn, namn, personnamn, binamn, ortnamn, fantasy, George R.R. Martin, Raymond E. Feist, Christopher Paolini, Ursula Le Guin, Terry Goodkind, Joe Abercrombie.

Engelsk titel: Baptised again – on the translation of proper names in six fantasy novels

Innehållsförteckning:

Sammandrag	2
1. Inledning	4
2. Bakgrund	6
2.1 Onomastik – vad är ett namn?	6
2.2 Litterär onomastik	8
2.2.1 Bertills namnkategorier	10
2.3 Översättning av namn	12
2.3.1 Fernandes översättningsstrategier	13
3. Disposition och förankring	15
3.1 Syfte och frågeställning	15
3.2 Material	15
3.3 Metod	17
4. Resultat och analys	20
4.1 Kopiering	22
4.2 Ersättning och strykning	23
4.3 Transkribering	23
4.3.1 Suffixen –ia, -i och –y samt ändelserna –e och –a	23
4.3.2 Övriga ortnamnsändelser	25
4.3.3 Pluralis och bestämd form	26
4.3.3.1 Transkribering av bestämd form som ensam strategi	27
4.3.3.2 Transkribering åtföljd av annan strategi	27
4.3.4 Transkribering av ortografi	30
4.4 Översättning och förskjutning	32
4.5 Kombinerade strategier	34
4.6 Avslutande analys	36
5. Sammanfattning	38
Referenslista	40

1. Inledning

"As he came to the bank Ogion, waiting, reached out his hand and clasping the boy's arm whispered to him his true name: Ged.

Thus was he given his name by one very wise in the uses of power." (Le Guin 2012: 24)

Namnet är en av de viktigaste beståndsdelarna i modern fantasy, ett arv som genren förvaltar från myten och folksagan. Det är inte bara en etikett som författaren eller berättaren sätter på karaktären, utan ett sätt att beskriva, placera och skapa karaktären samt den värld som omger den. Allt får ett namn i fantasy. Karaktärer, orter, geografiska platser, djur, vapen och relikier är alla namngivna, ibland flera gånger om, och genom namngivningen får de en själ. Så är till exempel svärdet *Nightblood* i Brandon Sandersons *Warbreaker* mer än bara ett föremål, det är en levande varelse som legitimeras och förmänskligas genom sitt namn¹.

Genom namnet kommer också makt, makt över den som bär namnet eller den som namngivit. Ett gammalt begrepp som ofta dyker upp i sagor, myter och fantasy är *äkta namn* eller *true names*. Varje ting som har en själ har också ett äkta namn, och den som känner till sitt äkta namn får ökad makt över sitt eget väsen, men om man är vårdslös med sitt äkta namn och en annan varelse får reda på det lägger man all makt över sig själv i dennes händer. Detta syns bland annat i Ursula Le Guins romaner om *Övärlden* och Christopher Paolinis romaner i *Arvtagarserien*, där karaktärerna måste hemlighålla sina äkta namn för att inte kontrolleras av människorna omkring dem.

Men det är också möjligt att ge någon makt genom ett namn. I exempelvis Tolkiens *Lord of the Rings* och Rowlings *Harry Potter* är fiendens namn ofta ett man inte får yttra då det har makt att kalla namnbäraren. Janet Brennan Croft beskriver i *Naming the Evil One: Onomastic Strategies in Tolkien and Rowling* hur människor skyr att uttala fiendens namn av rädsla för att väcka dennes uppmärksamhet. Så blir *Voldemort* till *You-know-who*, och *Sauron* blir *the Enemy*, *the Necromancer* eller *the Great Eye*. (2009: 154-155, 159-160)

Sedan finns det namn som likt fornnordiska sagors kenningar eller grekiskans epitet finns till för att med ett eller ett fåtal ord beskriva en karaktär. I George R. R. Martins *A Song of Ice and Fire* har i stort sett varje karaktär som dyker upp inte bara ett namn utan också ett smeknamn (*the Kingslayer*, *the Imp*, *the Mountain That Rides*). I Joe Abercrombies *the First Law*-trilogi finns karaktärer som antingen saknar ett namn och bara beskrivs med sin

---

¹ Sanderson utforskar genom svärdet konceptet med mänsklighet då en trollkarl ger vapnet medvetande, ett namn och uppdraget att förgöra ondska. Det enda problemet är att ett svärd saknar den filosofiska förmåga som krävs för att avgöra vad ondska är, vilket leder till att det vill döda de flesta det kommer över. (Sanderson 2011)

kenning/sitt epitet (*the Dogman*) eller vars epitet införlivats i namnet (*Logen Ninefingers, Tul Duru Thunderhead*).

Sedan tillkommer en uppsjö av ortnamn. En del betyder något (*King's Landing, Westland*), en del betyder ingenting (*Gont, Alagaësia*) och vissa betyder nästan något (*the Agriont*). Kategorin ortnamn kan vidare utvidgas för att införliva geografiska platsnamn som namn på sjöar, floder, berg m.fl. Generellt sett studeras ortnamn och personnamn för sig, men följande citat förklarar varför jag ändå valt att studera dem i samma uppsats: "[m]any of the proper names in literature are formed, or selected, taking the characteristics of the name-bearer in mind, and thus being reminiscent of the formation of place names" (Bertills 2003: 27).

Slutligen finns också en stor och viktig kategori inom genren fantasy som är namn på diverse fenomen i världen. Eftersom författaren ofta skapar en värld som inte är verklig och hämtar sitt stoff från fantasins djupaste vrår finns företeelser som saknar namn i vår verklighet. Detta kan vara namn på varelser som *the Thunderclast* i Brandon Sandersons *the Stormlight Archive*-serie eller namn på föremål som *vrängarstenen* i Nick Perumovs *Svärdens väktare*-serie. Hit hör inte enskilda namngivna individer eller platser utan hela koncept som måste namnges för att kunna visualiseras av läsaren.

På grund av denna tradition med äkta namn, namn som tydligt beskriver en karaktär eller en plats och namn som helt enkelt låter häftiga är det inte konstigt om översättningen av namn innebär ett stort problem. Det ser på ytan ut som om översättare använder sig av olika strategier för att handskas med det här, från att inte översätta (*Dumbledore*) till att översätta (*King's Landing – Kungshamn*) till mer sällsynta metoder som att inte ens transkribera ett främmande skriftspråk (svärdet *Immelstorn* i Perumovs *Träsvärdet och Diamantsvärdet* skrivs med kyrilliska bokstäver i den svenska översättningen: Иммельсторн).

I den här uppsatsen kommer jag att gå igenom översättningar av namn från engelska till svenska i sex fantasyromaner. Syftet är att undersöka hur översättaren valt att handskas med källtextförfattarens namngivning och om det finns några tydliga tendenser i vilka strategier man använder sig av. Närmast följer en bakgrund där jag beskriver onomastiken som forskningsområde och diskuterar vad som utgör ett namn. Detta följs av ett avsnitt om litterär onomastik och ett om översättning av namn. Därefter presenterar jag mitt material och min metod i avsnitt 3, varefter resultatet presenteras och analyseras i avsnitt 4. Hela arbetet avslutas med en sammanfattning i avsnitt 5.

2. Bakgrund

2.1 Onomastik – Vad är ett namn?

Onomastik benämns på svenska oftast som namnforskning och täcker hela det forskningsområde som har med namn att göra. Det delas främst in i två kategorier som är personnamns- och ortnamnsforskning men täcker även namn på djur, vapen m.fl. Ortnamnsforskningen kan också gå under namnet **toponymi** och personnamnforskningen under namnet **antroponymi**. (ne.se)

En generell definition på vad ett namn faktiskt är kommer Kurt Zilliacus med när han konstaterar att ”namnet är en individuellt syftande beteckning för en bestämd namnbärare” (2002: 136). Zilliacus kontrasterar egennamnet med appellativer och argumenterar för att ett namn inte betyder mer än den namngivne referenten. Om det gick att spåra någon betydelse utöver denna skulle alla referenter som delar ett namn också dela någon specifik karakteristik (2002: 136). Dock medger han att det finns något som kan kallas **ideell betydelse** som innehåller allt det som ursprungligen förknippats med namnet (som exempelvis semantiskt innehåll), men att denna på intet sätt är nödvändig för att ett namn skall fylla sin funktion som etikett på en individ. Som han skriver fungerar namn lika väl ”också om de är obegripliga eller helt missvisande” (2002: 161).

Yvonne Bertills tangerar Zilliacus i avhandlingen *Beyond Identification: Proper Names in Children's Literature* när hon skriver att namnet i de flesta språk är den enskilt viktigaste beteckningen för en individ. Hon gör dock inte lika stor åtskillnad på appellativer och egennamn och konstaterar att namnens fonetiska och semantiska innehåll historiskt haft en viktig roll att spela (2003: 17). Det finns alltså snarare en glidande övergång mellan att kalla en person eller en plats för något och att döpa densamma. Medan Zilliacus inte motsätter sig att många namn härrör från appellativer tycks han vilja dra en tydligare gräns mellan 1) det som används karaktärbeskrivande om en person eller en plats och 2) det som faktiskt är personens eller platsens namn, oavsett om det sedan går att se semantiska led i det faktiska egennamnet.

Men oavsett vilken roll namnen spelat historiskt är personnamnen i västerländsk kultur inte lika ritualiserade som de en gång varit. Jämfört med andra kulturer får namnets form och innehåll idag inte en lika viktig roll (Bertills 2003: 18). Grunden till personnamn idag är oftast andra namn snarare än andra ord, vilket ger upphov till så kallade **konventionella namn**. Dessa kan ge en bild av vilken kultur den namngivne kommer ifrån, hur gammal vederbörande är eller dess könstillhörighet men beskriver sällan mer än så. Som

kontrast finns i stället **appellativa namn** som ofta är ortnamn eller binamn av olika slag. Dessa bildas från andra ord, ibland direkt, ibland som avledningar och säger ofta mer om platsen/personen än de konventionella namnen. (2003: 21-29).

I stycken ovan nämndes **binamnen** som är en särskild underkategori till namnforskningen. Dessa finns både bland ortnamnen och personnamnen och ses allmänt som alla de namn som en person eller en plats har utöver sitt ordinarie namn. Som framgår av Eva Bryllas artikel ”Binamn i Norden” är den här definitionen något problematisk då även **släktnamn** skulle räknas som binamn samtidigt som definitionen på **binamn** ofta är ”individualkaraktiserande namn” (2010: 14). Brylla lyfter i stället fram förslaget att **tillnamn** är den övergripande termen och att binamn och släktnamn är två underkategorier till denna (2010: 14).

Granskar man hur binamnen ser ut lyfter Brylla fram tre typer, citerade från Thorsten Anderssons forskning: ”[1] Binamn som används i stället för ett officiellt namn, t.ex. *Råttan, Sötmosen*. [2] Binamn som används tillsammans med eller i stället för ett officiellt namn, t.ex. *Chippen Wilhelmson ~ Chippen*” samt ”[3] Bestämningar till ett officiellt namn kan vara ett framförställt eller efterställt adjektiv, t.ex. *Lange Sven, Sven svarte/Svarte [...]*” (cf. Brylla 2010: 10). Typ [3] skiljer sig något från de övriga då den inte kan stå självständigt som namn. Andersson kallar detta för binamnselement (cf. Brylla 2010: 10).

Hur går då namnbildning i allmänhet till? Bertills ställer här upp tre olika metoder som antingen används enskilt eller kombineras med varandra. Det rör sig om **sammansättningar (compounds och compositions)**, **avledningar** och **enkla namn**. Vad Bertills kallar **compound proper names** och **composite proper names** är i stort sett samma sak, nämligen det som på svenska är sammansättningar. Bertills nämner dock att man inom exempelvis filosofin skiljer på sammansättningen av förnamn + efternamn (**compositions**) och av adjektiv + substantiv (**compounds**) (2003: 21). Utifrån de definitionerna skulle *Sven Svensson* därmed vara en **composition** och *Blåskägg* ett **compound**. De här namnbildningsmetoderna tycks avsedda att gälla alla namn, men Bertills arbete kretsar huvudsakligen kring personnamn (binamn inkluderade), och det är inte helt säkert att ortnamn bäst beskrivs utifrån samma perspektiv som personnamnen.

Kategorin ortnamn är väldigt bred, och NE ger definitionen ”geografisk lokalitet” (ne.se) som omfattar såväl namn på byar och städer som namn på länder, sjöar, berg, floder m.m. Zilliacus använder sig av vad han kallar för syntaktisk ledindelning för att beskriva ortnamnens struktur. Utifrån denna kan namnen vara **enledade**, **tvåledade** eller **treledade** (2002: 188). Enledade ortnamn är inte detsamma som enkla namn eftersom även

sammansättningar kan vara enledade. Det som avgör om ett namn har ett eller flera led är om mer än en del av namnet bidrar till att beskriva platsen. Zilliacus skriver:

Namnet *Kattrumpan* som beteckning för en långsmal odling har knappast avsetts karakterisera orten som en ”rumpa” som haft någonting med kattor att göra, utan är sannolikt föranlett av att odlingens form har gett namngivarna en likhetsassociation till kattens svans. Namnet består följaktligen av ett enda sammansatt ord och är, i skarp motsättning till namn som *Kattkärr*, att uppfatta som ett enledat namn. (2002: 186)

Ortnamn som består av mer än ett led har ofta ett **huvudled** och ett **bestämningsled**.

Huvudledet är vad som betecknar själva referenten medan bestämningsledet är det som särskiljer referenten (Zilliacus 2002: 188). I det tvåledade namnet *Öresund* skulle följaktligen huvudledet vara *–sund* (referenten är ett sund) och bestämningsledet vara *Öre-* (specificerar vilket sund som åsyftas).

Om uppkomsten av ortnamn säger Zilliacus att det finns två typer av namnbildning: **namntillblivelse** och **namngivning** (2002: 150). Namntillblivelse innebär att namnet vuxit fram ur ett appellativ medan namngivning är den medvetna konstruktionen av ett namn för en specifik referent. Som underkategori till den senare typen finns **namnlån** som innebär att ett namn lånas in från ett annat språk. Namnlån förekommer ofta i flerspråkiga miljöer som exempelvis Finland där finska namn används av svensktalande och vice versa. (2002: 151). En viss form av namnlån skriver Berit Sandnes om i *Stedsnavn og språkkontakt* där hon beskriver nordiska influenser på ortnamn i England och det som där kallas **hybridnamn** och består av ett inlånat främmande namnled och ett lokalt namnled. Det främmande inlånet utgör ofta namnets beskrivande led medan huvudledet är lokalt. Orsaken är ofta att kolonistörer av en plats (i det här fallet skandinaver) bidragit med sina egna personnamn till engelska huvudled som *–town*. (2012: 167).

2.2 Litterär onomastik

I den allmänna onomastiken finns det, som både Zilliacus och Bertills vittnar om, skillnader mellan hur man ser på ortnamn och personnamn eftersom de oftast växer fram på olika sätt och kräver olika kontexter då deras referenter trots allt ser helt olika ut. Men som syns i inledningen till den här uppsatsen är avståndet mellan ortnamn och personnamn i litteraturen inte lika stort. Oavsett vilka namn som dyker upp i en litterär kontext har de placerats där av en författare för ett specifikt syfte som inte sällan är mer än bara den strikt betecknande funktion Zilliacus talar om. Bertills skriver att det semantiska och associativa innehållet i ett

personnamn ofta är av stor vikt för att beskriva den namngivne som en del i en berättelse (2003: 27).

Litterära namn torde alltså uppkomma på det sätt som Zilliacus kallar namngivning. Författaren har en karaktär som behöver en etikett och konstruerar utifrån detta ett namn. Skillnaderna är så klart stora från verk till verk, och ett namn i en roman kan ha en betydande roll att spela medan ett namn i en annan valts nästan på måfå. Allt beror på den enskilda författarens stilistiska val, och Bertills konstaterar att det på grund av detta är svårt att studera litterära namn som en enhetlig grupp (2003: 1-2). Man blir i stället tvungen att studera namnen utifrån sin kontext i verket och deras förhållande till varandra.

Trots detta finns det ju tendenser som går att uppfatta på en intertextuell nivå, och jag vill hävda att ett gemensamt drag för namngivning i fantasylitteratur, och framförallt litteratur inom high fantasy, är namnens funktion som världsskapande. Liksom namn i annan litteratur uppkommer fantasynamn genom namngivning, speciellt när namnen är helt nyskapade eller unika för det enskilda verket. Men samtidigt bildas namnen ofta med syftet att efterlikna en dynamisk namntillblivelse. Detta syns kanske tydligast i Tolkiens digra arbete med att förankra sina namn i en språkhistorisk kontext (se bl.a. *Guide to the Names in The Lord of the Rings*). Den dåtid som Yvonne Bertills beskriver när hon säger att namnets form och innehåll en gång var av större vikt i den västerländska kulturen är ofta nutid när det gäller litteratur i allmänhet och fantasy i synnerhet.

I sin avhandling från 2003 skriver Bertills att den allmänna namnforskningen är ett stort område på vilket det bedrivits mycket forskning (2003: 1-2), och Eva Brylla bekräftar att personnamnforskningen i Norden har vuxit sig allt starkare sedan 1974 (2010: 9). Dock har namnforskningen inom litteraturen enligt Bertills fram tills nyligen varit eftersatt (2003: 1-2), något som hon är med och ändrar på genom att strängt fokusera på just egennamn i litteratur och mer specifikt i barnlitteraturen.

Hennes arbete koncentreras till karaktärsnamn i tre romaner/romanserier: *Mumin*, *Koiramäki* (eng. *Doghill*) och *Nalle Puh*. Hon använder sig av verk på tre olika språk (svenska, finska och engelska) och därmed också från tre olika språkkulturer för att försöka påvisa de likheter som finns mellan namngivning i barnlitteratur, men också de olikheter som rör ”uppbyggnad, funktion och bruk” (2003: 3, min översättning). Hennes utgångspunkt är som tidigare nämnts att litterära namn på sätt och vis går tillbaka till de namnbildningsmönster som den västerländska kulturen övergett och används för att beskriva karaktären i betydligt högre grad än våra vardagliga namn gör. Författaren använder ofta namnen i fiktionen dels för att utforska språkets möjligheter, dels för att tänja på dess gränser.

Ett litterärt namn kan ha betydelse på egen hand, som funktion i verket och som etikett på en karaktär (2003: 4). Det finns därmed mycket information som översättaren av ett litterärt namn måste ta hänsyn till.

2.2.1 Bertills namnkategorier

Eftersom Bertills avhandling främst kretsar kring hur namn används i sin källtext använder hon sig av flera olika sätt att kategorisera, och därmed också beskriva namnen. I 2.1 ovan nämndes två större kategorier av namn som hämtats från Bertills avhandling: **konventionella**, dvs. namn som bygger på andra namn, och **appellativa**, dvs. namn som bygger på andra ord. Hon har dock betydligt mer specifika kategorier än så som gör det möjligt att analysera ett material utifrån de namnbildningsmetoder som författaren har använt sig av. De termer som är direkt hämtade från Bertills står på engelska nedan. Detta för att kunna skilja dem från de konventionella och appellativa namnen som definieras som ovan. När jag nämner **conventional proper names** är det exempelvis en term som inte är fullt lika inkluderande som **konventionella namn**. Mer om detta i metodavsnittet nedan.

I Bertills avhandling finns tre överordnade begrepp som appliceras på materialet: **conventional names**, **invented names** och **classic names**. Dessa kan sedan vidare struktureras i diverse underkategorier som i allt högre grad specificerar hur det enskilda namnet uppkommit i sin fiktiva kontext.

Den första kategorin, **conventional names**, täcker sådana namn som hämtats från ett onomastikon i den icke-fiktiva verkligheten (2003: 34). I nationalencyklopedin beskrivs ett onomastikon som en ”ordbok som bara omfattar namn” (ne.se), och Bertills använder termen för de namn som existerar i en kultur. I ett svenskt verk skulle alltså **conventional names** kunna vara sådana som *Anna*, *Karl*, osv. Bertills konstaterar vidare att det alltid går att skilja på vad som är ett **conventional name** och vad som är ett namn från en annan kategori eller bara ett vanligt substantiv. Detta, skriver Bertills, beror på ”vår allmänna kunskap om onomastikon och egennamn i språket” (2003: 19, min översättning). Det finns dessutom ingenting i namnet som är direkt beskrivande av den namngivna (2003: 45).

En underkategori till **conventional names** är **modified conventional names** som Bertills själv föreslår för namn med tydlig koppling till ett onomastikon (2003: 11). Det skulle därmed röra sig om namn som inte är direkt hämtade från ett onomastikon men bär stora likheter med namn därifrån, eller på något sätt modifierats med **conventional names** som utgångspunkt.

Nästa huvudkategori är **invented names** som täcker de ”semantiskt laddade” (Herman cf. Bertills 2003: 45) namnen, dvs. de namn som har ett innehåll med någon form av koppling till ett lexikon. Hit för Bertills också **imaginary names** som är namn utan något tydligt semantiskt innehåll men som ändå skapats för en ”specifik narrativ kontext” (2003:45, min översättning). Som exempel på namn med koppling till ett lexikon ger Bertills *Sniff* från muminböckerna. Namnet kan kopplas till både verbet *sniffa* och det onomatopoetiska i den handling som verbet beskriver (2003: 70). Namn utan någon tydlig koppling är däremot exempelvis *Filifjonkan*, *Too-ticki* eller *Ti-ti-oo* från samma böcker. Här finns enligt Bertills inga standardspråkliga ord eller ordelement även om orden fonetiskt går att koppla till den språkkultur där namnen uppkommit (2003: 75).

Inom kategorin **invented names** diskuterar Bertills vidare **derivations**, vilka är olika former av avledningar från lexikala ord. Dessa är bland annat vanligt förekommande i muminböckerna med namn som *Tofslan*, *Hemulen*, *Knyttet*, *Skruttet* etc. (2003: 71). I samband med muminböckerna använder Bertills också termen **appellative names** för att beskriva namn bestående av ett substantiv vars betydelse är av relevans för berättelsen, exempelvis *Fiskaren*, *Fyrvaktaren*, *Bisamrättan* m.fl. (2003: 73). Dessa namn beskriver alltså vilken funktion den namngivne har, eller av vilket slag densamma är. Bertills använder dock **appellative names** tidigare i avhandlingen när hon klumpar samman namn som bildats från andra ord och är åtskilda från egennamnen som oftast bildas från andra namn. Några av de namntyper som kan sägas ingå i **appellative names** är här platsnamn, djurnamn m.fl. (2003: 21).

Slutligen lyfts namnkategorin **classic names** fram som innehåller namn med ”universellt innehåll” (2003: 45, min översättning). Dessa kan också kallas **historical**, **universal** eller **literary names** och har ett starkt samband med det historiska, litterära eller på annat sätt kulturellt betydelsefulla namnet. Ett **classic name** kan enligt Bertills vara *Cesar* eller *Hamlet*. (2003: 45).

Viktigt att poängtera är att Bertills har konstruerat sina kategorier för att passa den avhandling hon själv skriver, och hon är av ståndpunkten att det är omöjligt att konstruera ett system som passar alla litterära namn på grund av den stora betydelse som den enskilde författaren spelar i namnvalet (2003: 2). Det är inte heller en glasklar gräns mellan vad som exempelvis är påhittat eller konventionellt då ett namn kan bära element från bådadera, vilket i sin tur gör det mer svårtolkat (2003: 26-27). Bertills kategorisering är anpassad för en analys av namn i en källtext, medan min uppsats riktar sig mot översättningen av namn. Det kommer därför vara nödvändigt att kategorisera mina namn något annorlunda för att visa det

mest relevanta och intressanta resultatet. Detta kommer jag att gå igenom mer ingående i mitt metodavsnitt nedan.

2.3 Översättning av namn

Rune Ingo skriver om översättning av namn att det generella perspektivet varit att egennamn enbart är beteckningar och därmed saknar betydelse: ”när det inte finns någon betydelse, finns det inte något att översätta” (2007: 137). Detta stämmer överens med vad Zilliacus säger om namnet som en beteckning som inte betyder mer än sin referent (se 2.2 ovan). Men Ingo skriver vidare att många namn, även utanför den litterära sfären, faktiskt översätts eller modifieras, oavsett vad den teoretiska hållningen har varit. Det sker fonetiska förändringar av svåruttalade ljud, anpassningar till konventionella former av historiska namn och översättning av namn i flerspråkiga kulturer. Ingo sätter till och med upp vissa generella regler för hanteringen av ortnamn: 1) att konventionella namn används om sådana existerar, 2) att källspråksnamnet används om det inte finns några konventionella namn på målspråket samt 3) att den källspråksvariant som används av lokalbefolkningen på platsen också är den som översättaren bör välja om det finns flera källspråksnamn att tillgå (2007: 138).

För översättning av litterära namn beskriver Ingo två typer av romaner: dels de som utspelar sig i en ”klart definierad” verklig plats, dels de som kanske inte ens ”hör hemma i den värld vi lever i”. I det förra fallet hävdar han att den vanligaste typen av översättning är att bevara främmande namn för att ge läsaren en naturlig bild av platsen. Om den senare typen av romaner skriver han däremot att ”modifiering av namn [förekommer] relativt ofta”. (2007: 139). Vad som här är intressant att fråga sig gällande fantasyföreläsning är om den ska räknas till den första eller den andra typen. Det självklara svaret skulle naturligtvis vara att fantasy oftast utspelar sig i en värld bortom vår verklighet, men har översättarna då valt att främst modifiera namnen? Eller finns det ett syfte i att bevara främmande namnformer för att legitimera den värld som författaren av källtexten har skapat?

I Bertills avhandling, vars material faktiskt tillhör fantasygenren, konstateras att på samtliga tre språk som hon studerat (engelska, finska och svenska) är synsättet att ”konventionella namn utan semantiskt innehåll inte behöver översättas” (2003: 195, min översättning). Vidare skriver hon att namn med semantiskt innehåll ”borde översättas eftersom det semantiska innehållet ofta har en specifik funktion (2003: 195, min översättning).

De namnkategoriseringar som diskuterades i avsnitt 2.2.1 ovan är mycket användbara när man vill se vilka typer av namn som förekommer i ett litterärt sammanhang och beskriva hur författaren använder namn i sin berättelse. När det gäller att beskriva hur namn har översatts (eller inte översatts) vill man däremot ha en möjlighet att göra jämförelser mellan namn från olika kategorier och se hur de har hanterats. Här är Bertills indelningar till föga hjälp, och en terminologi mer inriktad på översättning är behövlig. I det sammanhanget är Lincoln Fernandes *Translation of Names in Children's Fantasy Literature* mycket användbar. Liksom Bertills riktar Fernandes in sig på litteratur för barn, men hans perspektiv ligger helt och håller på översättning av densamma. Han har tittat på fantasylitteratur i en portugisisk-engelsk parallellkorpus och försöker dels belysa vilken central roll namnen har i översättningen av fantasylitteratur, dels kategorisera de strategier som han funnit i sitt material. Fernandes poängterar att det ofta finns en krock, speciellt i översättning av barnlitteratur, mellan läsbarhet (readability) och igenkänning. Eftersom namn i litteratur måste vara unika kan de ibland ta ortografiska och fonetiska former som är svåra att ta till sig i en främmande kultur (2006: 48). Det här är en av de svårigheter som Fernandes belyser, men han tar också upp de olika typer av betydelse som namn i barnlitteratur ofta bär på och som kan vara av vikt. I följande avsnitt beskrivs de tre typer av betydelse som lyfts fram i artikeln samt Fernandes översättningsstrategier.

2.3.1 Fernandes översättningsstrategier

Den **semantiska** betydelsen omfattar de namnelement som har en direkt betydelse på källspråket och ofta väcker tankar om karaktärens personlighet, utseende eller plats i den övergripande berättelsen. Fernandes diskuterar här bland annat namn som *Artemis Fowl* (sv. fjäderfä) och *Buckbeak* (sv. Vingfåle). (2006: 46, min understrykning)

Den **semiotiska** betydelsen omfattar de namnelement som visar på den namngivnas historiska associationer, könstillhörighet, nationella tillhörighet, religiösa identitet m.fl. Sådana namn kan exempelvis vara *Sherlock Holmes* (påvisar intertextualitet i andra texter än just *Sherlock Holmes*), *Banshee* (knyter an till mytologi), *Hermione* (kvinna) och *Ronald* (man). (2006: 46)

Den **ljudsymboliska** betydelsen omfattar slutligen de namnelement som är uppbyggda för att väcka associationer genom sina uttal och uppbyggnad, exempelvis genom alliteration eller andra stildrag. För att exemplifiera detta nämner Fernandes *Salazar Slytherin* som inleds med samma bokstavskluster som *slime*, *slug* och *slithery*. (2006: 46-47)

Ovanstående är alltså tre typer av betydelse som går att hitta i ett namn, och de påverkar alla i viss grad vilka strategier som översättaren väljer att använda. Fernandes har i sin artikel räknat upp tio sådana översättningsstrategier. Liksom Bertills namnkategorier kommer dessa att presenteras på engelska för att inte blanda ihop med min översättning och anpassning av terminologin:

Rendition: Ett namnelement med semantiskt innehåll som tillhör standardspråkets lexikon översätts till målspråket. Detta kan antingen betyda direktöversättning av ett enkelt namn (*Cat-Gato*) eller förflyttning i den lexikala hierarkin (*Lady-Mulher* [kvinna]). (2006: 50)

Copy: Ett namnelement överförs från källtext till måltext utan några förändringar i vare sig betydelse eller ortografi. Fernandes nämner att detta bland annat kan bero på upphovsrättsliga orsaker (*Harry Potter* översätts till *Harry Potter*). (2006: 51)

Transcription: Ett namnelement förändras för att bättre passa målspråkets konventioner vad gäller stavning och grammatik. Här tar Fernandes som exempel *Ahoshta Tarkaan* från *The Chronicles of Narnia* som på portugisiska fått heta *Achosta Tarcaã*. (2006: 51)

Substitution: Ett namnelement byts i måltexten ut mot ett annat namn som inte har någon semantisk eller formell koppling till källtextnamnet, men som existerar i den romanvärld som texten beskriver. I romaner som utspelar sig i en ”verklig” värld tycks detta täcka sådana namn som kan anses vara konventionella i denna verklighet. Därmed räknar Fernandes översättningen av *Harvey* och *Harold* i *Harry Potter* till *Ernesto* och *Eduardo* som **substitution**. (2006: 52)

Recreation: Ett namnelement återskapas i måltexten för att ge samma effekt för läsaren. Detta gäller sådana namn med semantiskt innehåll som är påhittade av författaren och alltså inte hänvisar till något annat än den enskilda, namngivna företeelsen. Här exemplifierar Fernandes med *Quaffle* i *Harry Potter* som på portugisiska blivit *goles*. (2006: 52-53)

Deletion: Ett namnelement i källtexten försvinner i måltexten, ex. *Polly Plummer-Polly* (2006: 53).

Addition: Ett namnelement läggs till i måltexten som inte existerar i källtexten, ex. *He-Beaver-Sr. Castor* där *Sr.* inte existerar i källtexten (2006: 53). Fernandes exempel är här inte övertydligt eftersom betydelsekomponenten *manligt kön* existerar i både KT och MT. Här är det snarare fråga om en transcription där namnet i MT har förändrats för att passa de

målspråkskonventioner som finns för att beskriva samma sak som i KT. Ett bättre exempel skulle vara om exempelnamnet *Storby* i en engelsk översättning fått heta *Storby Town* eller liknande.

Transposition: Ett namnelements ordklass byts ut mot en annan utan att betydelsen förändras. Exempel: *Philosopher (S)-Filosofal (Adj)*. (2006: 54)

Phonological Replacement: Ett namnelement återskapas för att efterlikna ljudbilden i originalet. Detta kan jämföras med transcription där stavningen är det drivande och uttalet därmed kan skifta enormt mellan två språk. Exempel: *Myrtle-Murta*. (2006: 51, 54-55).

Conventionality: Ett namnelement översätts av konventionella orsaker, dvs. namnet existerar redan i en viss form på målspråket och översätts därför till denna. Sker ofta med historiska figurer och geografiska platser. Exempel: *Archimedes, Sicily* osv. (2006: 55).

3. Disposition och förankring

3.1 Syfte och frågeställning

I den här uppsatsen kommer sex romaner att undersökas med avseende på de personnamn och ortnamn som förekommer. Genom att applicera de översättningsstrategier som Lincoln Fernandes presenterar och se vilka namn som placerar sig var baserat på Bertills namnkategorier hoppas jag kunna lyfta fram tendenser för hur egennamn översätts inom fantasygenren. I 2.3 nämner jag att synen i svenskan såväl som engelskan är att namn utan semantisk laddning inte översätts medan semantiskt laddade namn översätts. Stämmer detta med mitt material? Och vad händer med de namn som inte översätts? Kommer de lämnas oförändrade som Ingo förutser för litterära namn med lokal anknytning, eller kommer de att modifieras på grund av att de är främmande namn utan någon referent utanför verkens fiktiva ramar?

Eftersom fantasygenren har två ganska motsägelsefulla syften, att skapa en fiktiv och fantasifull värld men att också legitimera densamma hos läsaren, är det svårt att förutsäga vilket resultatet kommer att bli. En allmän hypotes är dock att synen som Bertills presenterar kommer att bli tydlig också i mitt material.

3.2 Material

Som nämndes i 3.1 ovan har jag i mitt urval av material begränsat mig till sex verk inom genren fantasy som översatts från engelska till svenska. Samtliga verk existerar inom undergenren *high fantasy*, vilket innebär att de utspelar sig i en fiktiv sekundärvärld och inte i

vår egen primära värld. Anledningen till min avgränsning har varit att inte göra undersökningen för bred. Det kunde finnas ett syfte med att undersöka olika typer av fantasy, däribland *urban fantasy* och *low fantasy*, men ett sådant arbete skulle vara mer omfattande än den här uppsatsen tillåter. Dessutom blir gränserna mellan undergenrerna snabbt diffusa, och det är exempelvis svårt att säga om genrer som *skräck-* eller *science-fantasy* hör hit eller inte. För att kunna göra en så djupgående och relevant analys som möjligt har jag därför nöjt mig med att studera romaner inom *high fantasy*.

De sex romanerna framgår av tabell 1 nedan. Samtliga ingår i längre serier, och jag har där det har varit möjligt valt första boken i serien. Tabellen visar både originalets och översättningens titel, utgivningsår samt författare och översättare:

Titel original	Titel översättning	Författare	Översättare	Utgivningsår original	Första utgivningsår översättning
A Wizard of Earthsea	Trollkarlen från Övärlden	Ursula Le Guin	Sven Christer Swahn	1968	1977
A Game of Thrones	Kampen om järntronen	George R.R. Martin	Louise Thulin	1996	1997
Wizard's First Rule	Sökaren	Terry Goodkind	Anders Bellis	1994	1999
Eragon	Eragon	Christopher Paolini	Kristoffer Leandoer	2003	2005
Before They Are Hanged	Man bör förlåta	Joe Abercrombie	Ylva Spångberg	2007	2010
Rides A Dread Legion	Stjärnalvernans stad	Raymond E. Feist	Yvonne Hjelm	2009	2011

Tabell 1. Primärmaterial

Jag har valt översättningar av olika översättare för att göra undersökningen så representativ som möjligt. Alla verk utom *Before They Are Hanged* är den första i serien (Abercrombies roman är den andra i en trilogi). I fallet med *Rides A Dread Legion* så ingår den i serien *the Demonwar Saga* som utspelar sig i samma romanvärld som Feists tidigare serie *the Riftwar Saga* vars böcker är översatta av Martin Olsson. Det finns därmed anledning att vara vaksam mot namn som redan tidigare översatts och fått följa med av läsarhänsyn också i Hjelm's översättning, men då huvudparten av namnen är nytillkomna, och de namn som inte är det huvudsakligen är namn utan semantisk laddning anser jag det ändå befogat att studera Hjelm's översättning i stället för Olssons.

Alla namn som förekommer i analysen har valts ut från de första 50 sidorna i samtliga verk för att skapa ett så jämnt och rättvist underlag som möjligt. De är alla personnamn eller ortnamn. Till personnamnen räknas även binamn, och till ortnamnen räknas förutom namn på byar och städer också namn på riken och geografiska platser. Namn på fenomen såsom världsspecifika varelser och yrken har inte undersökts då det visat sig alldeles för svårt att dra en tydlig linje mellan vad som tillhör vardagligt språk och vad som blir en intressant studie utan att bli för godtycklig i sitt urval. Det är exempelvis lätt att säga att *white walker* (namnet på ett folk i *A Game of Thrones*) är en benämning värd att studera medan ett namn som *dragon* (förekommer i flera av verken) hör till allmänspråket. Man skulle kunna göra avgränsningen namn som enbart existerar i den specifika romanvärlden och inte delas med andra verk, men indelningen blir ändå lätt problematisk. Skall persontitlar räknas in? Är något ett faktiskt namn på ett föremål/en varelse eller är det bara vad man kallar föremålet/varelsen? Både ortnamn och personnamn är däremot intressanta att studera då de alltid betecknar en person eller en plats som är unik för det enskilda verket och därmed får en viktig roll att spela i berättelsen.

När jag fortsatt refererar till mitt material kommer jag att använda mig av författarens efternamn för att inte behöva skriva ut den fullständiga titeln varje gång. Nedan sammanfattas kort vilka namn som används:

- *A Wizard of Earthsea*: Le Guin
- *A Game of Thrones*: Martin
- *Wizard's First Rule*: Goodkind
- *Eragon*: Paolini
- *Before They Are Hanged*: Abercrombie
- *Rides a Dread Legion*: Feist

Källtexterna kommer att refereras till som KT och måltexterna kommer att refereras till som MT.

3.3 Metod

Som första steg i undersökningen har samtliga namn delats in i kategorier beroende på vilka översättningsstrategier som tillämpats. Dessa strategier grundar sig på Fernandes översättningsstrategier i avsnitt 2.3.1 ovan men har bantats ner något då vissa av strategierna inte har noterats i materialet. Dessutom har strategierna delvis modifierats för att bättre passa det material som föreligger i uppsatsen. Följande är de strategier som använts:

Kopiering: Ett namn överförs oförändrat från KT till MT. För att räknas som kopiering får inga förändringar av namnet ha förekommit överhuvudtaget (jfr. transkribering). Samtliga namnelement är alltså desamma i MT som i KT. Exempelvis *Midkemia* (KT) → *Midkemia* (MT) som hämtats från Feist.

Transkribering: Som transkribering räknas alla de förändringar av namnet som grundar sig på normer i målspråket samt enbart ortografiska förändringar. Förändringar som grundar sig i normer kan vara transkribering av bestämd form från den bestämda artikeln *the* till de bestämda suffixen *-en* eller *-et* eller transkribering av pluralformer. Ortografiska förändringar omfattar namn som i KT exempelvis stavas med *ch* men i MT stavas med *ck*. Ett exempel på detta är *Richard* (KT) → *Rickard* (MT) som hämtats från Goodkind. I vissa fall kan det vara svårare att bedöma vad som varit orsaken till förändringen, men så länge den är ortografisk räknas det som transkribering. Exempelvis *Segoy* (KT) → *Sergoi* (MT) som hämtats från Le Guin.

Översättning: Ett namn har översatts från engelska till svenska som exempelvis *Black Well* (KT) → *Svartbrunn* (MT) från Abercrombie. Som översättning räknas också de semantiska namn som ser likadana ut på källspråk och målspråk som namnet *Frost* i Abercrombie och namn med efterledet *-land*. Vissa namn är namn i KT men inte i MT och vice versa, och i de här fallen talar jag om **förskjutning** som en definition på vad som inträffat. Detta händer exempelvis i *The Wall* (KT) → *muren* (MT) från Martin. Det omvända är inte lika vanligt men förekommer bland annat i *the narrow sea* (KT) → *Smala havet* (MT), också detta från Martin.

Strykning: Ett namn eller ett namnelement har tagits bort i måltexten. Exempelvis *Hort Town* (KT) → *Hort* (MT) från Le Guin.

Ersättning: Ett namn har ersatts med ett annat som förekommer i måltexten. Exempelvis *Earthsea* (KT) → *Övärlden* (MT) från Le Guin där *övärlden* också är översättningen på *the Archipelago*.

I ett flertal fall förekommer mer än en typ av strategi och det är exempelvis i namn med många delar där en del är semantisk och en icke-semantisk, som i exempelvis *the River Ar* från Le Guin. I översättningen *floden Ar* har *the River* översatts och *Ar* kopierats. Går man vidare är *floden* dessutom en förskjutning från namn till icke-namn. Flerstrateginamnen presenteras för sig i resultatsavsnittet.

Efter kategoriseringen av namn utifrån översättningsstrategier handlar det om att kunna jämföra olika strategier med varandra för att se vad som har hänt och var något har hänt. Utgångspunkten är ständigt översättningarna, så när en förändring har skett går jag tillbaka till övriga namn för att se om det finns liknande namn där en förändring inte skett. På det sättet är det möjligt att avgöra om något är normtypiskt för fantasyöversättning eller inte

och att avgöra vilka tendenser som dominerar översättningarna. För att göra den här typen av jämförelser behövs dock terminologi som kan gruppera namn på andra sätt än utifrån strategierna ovan.

Här har jag tagit avstamp i Bertills strukturering av litterära namn. Jag kommer använda mig av främst fyra termer i min presentation av resultatet: **semantiska namn**, **icke-semantiska namn**, **konventionella namn** samt **appellativa namn**. De **semantiska** namnen grundar sig i vad som i Bertills avhandling diskuteras som **semantically loaded** och citeras från Herman (2003: 10-11), dvs. namn som har en betydelse på källspråket. Här är det viktigt att notera att jag konstant kommer att utgå från källspråket eftersom det är möjligt för namn att betyda något på ett annat språk², men en undersökning som tar med samtliga språk i beräkningen skulle gå långt utanför ramen för det här arbetet. **Icke-semantiska** namn är alltså namn som inte betyder något på engelska. Grupperingen mellan de här två typerna av namn gör det möjligt att avgöra om förändringar huvudsakligen sker med namn med semantiskt innehåll eller om förhållandet är ett annat.

Uppdelningen mellan **konventionella** och **appellativa** namn kan vidare hjälpa till i diskussionen om personnamn, och det är enbart för den typen av namn som termerna kommer att användas. I min undersökning räknar jag **konventionella namn** som namn på karaktärer som i berättelsen inte har funktionen att beskriva den namngivne utifrån utseende, personlighet m.m. Detta kan vara icke-semantiska namn som *Arryn* och *Ged* (Martin resp. Le Guin), men också semantiska namn som *Greyjoy* och *Redwyne* (Martin). De senare namnen har semantisk betydelse men beskriver på intet sätt de namngivna karaktärerna på samma sätt som de **appellativa namnen** *the Silent* (Le Guin) och *the Dogman* (Abercrombie), två binamn från materialet. Med andra ord är binamnen appellativer emedan vanliga personnamn samt släktnamn räknas till de konventionella namnen.

Det finns ett fåtal namn som visat sig problematiska när det gäller att avgöra om de är semantiskt laddade eller inte. Detta är namn som skulle kunna betyda något på engelska men utifrån kontexten inte ser ut att betyda något utan bara delar form med sin lexikala motsvarighet. Hit hör bland annat namnet *Sand* som förnamnet på karaktären *Sand dan Glokta* i Abercrombie. Ordet *sand* är ju tydligt semantiskt, men namnet *Sand* i Abercrombie verkar snarare vara ett fiktivt namn om man jämför det med andra karaktärer från samma kultur och klass som *Sand: Jezal dan Luthar*, *Bremer dan Gorst*, *Karsten dan Vurms* och *[Arch-lector] Sult*. Eftersom *sand* dessutom ser likadant ut på engelska och svenska blir det

---

² Redan i *A Game of Thrones* finns namnen *Mord* och *Lys* med semantisk betydelse på bl. a. svenska och danska.

ännu svårare eftersom det inte är möjligt att ta hjälp av översättningen. I slutänden har jag valt att utgå från den kontext som ges i romanen och försökt avgöra var namnen bäst placeras sig. Det ska dock noteras att dessa namn är extremt sällsynta i materialet och därmed inte har någon större påverkan på resultatet.

I kontrast med ovanstående finns namn som har semantisk laddning både på svenska och engelska (*Sand* skulle teoretiskt kunna räknas hit), och det är bland annat namnet *Frost* från Abercrombie och samtliga namn med hudvledet *-land*. Det är teoretiskt sett omöjligt att avgöra om namnen i de här fallen har översatts eller kopierats, men rent praktiskt är det mest logiska att studera dem som översatta.

4. Resultat och analys

Innan resultatet för översättningsstrategierna kommer här en kort genomgång av de aktuella verken samt en presentation av de namn som förekommer på de första 50 sidorna och hur de fördelar sig, dels mellan kategorierna ortnamn/personnamn, dels på skalan icke-semantiska—semantiska. I hela materialet är fördelningen relativt jämn mellan ortnamn/personnamn som syns i tabell 3 nedan.

A Wizard of Earthsea

Översatt till svenska av Sven Christer Swahn år 1977 och den roman som sticker ut mest i materialet som den äldsta. Enligt LIBRIS räknas boken också till barnlitteraturen medan de övriga riktar sig till ungdomar eller vuxna. Romanen utspelar sig i den fiktiva världen *Earthsea* och följer *Geds* resa från ung pojke till trollkarlsmästare. Av de 102 namn som hämtats från romanen är de flesta ortnamn (81) och endast 13 är personnamn, 5 är binamn och 3 är namn på föremål eller djur. Det finns 48 icke-semantiska namn, 17 kombinerade och 37 semantiska.

A Game of Thrones

Översatt till svenska av Louise Thulin år 1997, då utgiven i två delar under titlarna *I vargens tid* och *Kampen om Järntronen*. Romanen utspelar sig till största del på kontinenten *Westeros* i G.R.R. Martins romanvärld och kretsar kring de människor som lever under en turbulent tid av intriger och krig mellan stora adelsfamiljer. De 122 namnen från romanen fördelar sig främst mellan personnamn (88) och ortnamn (34) Det förekommer dessutom 15 binamn och 1 namn på ett föremål (svärd). De allra flesta namnen (80) är icke-semantiska namn som *Arryn*,

Stark och *Volantis*, men 38 stycken är semantiska namn som exempelvis *Snow* och *Castle Black*. Dessutom är 4 namn en kombination av ett icke-semantiskt och ett semantiskt namn, exempelvis *the Vale of Arryn*.

Wizard's First Rule

Översatt till svenska av Anders Bellis 1999. Romanen handlar om *Richard Cypher* som upptäcker att han har en viktig roll att spela i kampen mot den ondskefulle *Darken Rahl*. Det här är den romanen med minst antal namn på de första 50 sidorna, enbart 24 stycken varav 14 är personnamn och 10 ortnamn. De icke-semantiska namnen är 11 stycken (ett icke-semantiskt ortnamn och 10 personnamn), de semantiska namnen är 7 stycken och resterande 6 är en kombination.

Eragon

Översatt till svenska av Kristoffer Leandoer år 2005. Romanen handlar om *Eragon* som hittar ett drakägg och därmed dras in i en kamp mot envåldshärskaren *Galbatorix*. Sammanlagt 53 namn har hämtats från romanen, varav 38 är personnamn och 15 ortnamn. Endast 2 namn, *the Spine* och *the Empire*, är helt semantiska. Därutöver är 5 namn en kombination, och resterande 46 namn är alla icke-semantiska.

Before They Are Hanged

Översatt till svenska av Ylva Spångberg år 2010. Abercrombies roman utspelar sig i det fiktiva riket *the Union* där flera mycket olika karaktärer försöker överleva i en värld präglad av krig och lidande. Av sammanlagt 74 namn på de första 50 sidorna är 26 ortnamn, 39 personnamn och 9 binamn. Det finns 21-22 semantiska namn beroende på om man ser *Sand* som ett semantiskt namn³ eller inte. Dessutom finns det ett namn som kan ses som kombinerat, *Harding*, och ett namn med tillhörande substantivfras som är ett namn i MT, *the great river Aos* (*Aosfloden* i MT). Sammanlagt finns det 52 icke-semantiska namn kvar, *Sand* inräknat.

Rides a Dread Legion

Översatt till svenska av Yvonne Hjelm 2011. Romanen utspelar sig i den fiktiva världen *Midkemia* som invaderas av demoner från en annan värld. Av sammanlagt 85 namn är 34

---

³ Se metodavsnittet för diskussion om problematiken i avgränsning.

personnamn, 48 ortnamn och 2 binamn. Dessutom förekommer 1 namn på ett föremål (svärd). De semantiska namnen är 23 stycken och de kombinerade 4. Resterande 58 namn är icke-semantiska.

Tabell 2 -4 är en översikt av namnen i de enskilda verken samt hur de fördelar sig totalt:

Verk	Antal namn totalt	Antal personnamn (binamn) (föremål/djur)	Antal ortnamn
A Game of Thrones	122	88 (15) (1)	34
A Wizard of Earthsea	102	21 (5) (3)	81
Rides a Dread Legion	85	37 (2) (1)	48
Before They Are Hanged	74	48 (9)	26
Eragon	53	38	15
Wizard's First Rule	24	14	10

Tabell 2. Antal namn i materialet

Namntyp	Antal namn	Semantiska/icke-semantiska/kombinerade
Totalt antal namn	460	128/295/37
Ortsnamn	214	84/96/34
Personnamn (binamn)(namn på föremål och djur)	246 (32) (5)	44/199/3

Tabell 3. Typer av namn i materialet

Verk	Semantiska namn	Icke-semantiska namn	Kombinerade
A Game of Thrones	38	80	4
A Wizard of Earthsea	37	48	17
Rides a Dread Legion	23	11	6
Before They Are Hanged	21	46	5
Eragon	2	52	1
Wizard's First Rule	7	58	4

Tabell 4. Semantiska/icke-semantiska namn efter verk

I det följande kommer mitt resultat att presenteras utifrån de översättningsstrategier som använts. Avsnitt 4.1-4.4 täcker de namn där enbart en strategi förekommit och 4.5. täcker namn där flera strategier förekommit.

4.1 Kopiering

Kopiering är den vanligaste strategin och totalt sett har 279 namn, dvs. ca 60 % av namnen, kopierats. De namn som kopierats är nästan uteslutande icke-semantiska namn som *Bethan*, *Brandos*, *Kaspar* och *Kahooli* från Feist, men det förekommer också ett par enstaka semantiska namn som inte har översatts, bl.a. *Greyjoy* och *Redwyne* från Martin och *Stardock* från Feist. Dessa kommer att diskuteras mer i avsnittet 4.4 om översättning och förskjutning.

4.2 Ersättning och strykning

Ersättning och strykning är de två översättningsstrategier som syns minst antal gånger i materialet. Tre namn har helt strukits i Swahns översättning av Le Guin: *Korp*, *Koppish* och *the City of Gont*. De förstnämnda fanns i KT i en uppräkningslista av öar varav dessa var två, men i MT har de tagits bort i den löpande texten. Dock finns de i den karta som inte ingår i materialet men som finns på insidan av pärmen till både den svenska och den engelska utgåvan. Det sistnämnda namnet har försvunnit tillsammans med den mening där det förekom, då det i den svenska översättningen stryks meningar och mindre stycken på flera platser i romanen. Ett namn, det tvåledade namnet *Hort Town*, förekommer två gånger i KT. Vid ett av tillfällena har Swahn valt att stryka huvudledet *Town* och kallar helt enkelt platsen för *Hort* i MT.

I Le Guin finns också tre av totalt fyra ersättningar. Binamnet *the Mage* byts ut mot *hans mästare* som skulle kunna vara ett översättningsval, men då *mage* vid flera tillfällen annars översätts till *trollkarl* får detta ändå sorteras under ersättning. Vidare har namnet på hela världen, *Earthsea*, fått heta *Övärlden* som också är översättningen på *the Archipelago* i samma roman, vilket gör det till en ersättning i det här fallet. Slutligen förekommer namnet *the Northeast Sea* som fått heta *Norra farleden* i den svenska översättningen, ett namn som samtidigt är översättningen på *the Northern Reach*. Den sista ersättningen finns i Feist där *Kingdom of the Isles* har blivit *Kungliga riket* som samtidigt är översättningen på samma rikets andra namn: förkortningen *the Kingdom*. Varken ersättning eller strykning tycks alltså användas i någon större utsträckning.

4.3 Transkribering

Eftersom transkriberingen dels kan röra ortografiska förändringar, dels sådant som bestämd form och pluraländelser har det här avsnittet delats in i underrubriker beroende på vad det är som diskuteras.

4.3.1 Suffixen –ia, -i och –y samt ändelserna –e och -a

Tre suffix som dyker upp i samband med flera av ortnamnen är –ia, –i och –y. Dessa används i namn som betecknar främst geografiska eller politiska enheter av större mått, så som riket (*Valyria*; Martin), kontinenter (*Alagaësia*; Paolini), öar (*Spevy*, *Atnini*; Le Guin) och till och med en värld (*Midkemia*; Feist). Det förekommer dock också en by (*Re Albi*; Le Guin) och en hamn (*Shingazi's Landing*; Feist).

Suffixet –ia förekommer i fyra av de sex romanerna: Martin, Feist, Paolini och Abercrombie. Som namn på större geografiska platser liknar de här namnen konventionella namn som exempelvis *India*, *Syria* och *Albania* och som på svenska blir *Indien*, *Syrien* och *Albanien*. I Thulins översättning av Martin har *Valyria* på liknande sätt blivit *Valyrien*, men i de övriga tre översättningarna har namnet i KT kopierats över till MT. I Le Guin förekommer ett omvänt perspektiv i namnet *Ilien* med suffixet –ien vilket kopierats i Swahns översättning.

Suffixet –y förekommer enbart i Le Guin som namn på de tre öarna *Spevy*, *Pody* och *Kamery*. Samtliga av dessa namn har i Swahns översättning transkriberats till *Spevia*, *Podia* och *Kameria* vilket är intressant i jämförelse med Thulins översättning av *Valyria* ovan. Swahn verkar alltså inte se –ia-ändelsen som något problematiskt i MT, något som överensstämmer med huvuddelen av de övriga översättarna, men betraktar däremot –y-ändelsen som något som behöver transkriberas.

Ändelsen –i finns i *Raesh Andahli* (Martin), *Shingazi's Landing* (Feist), *Atnini* (Le Guin) och *Re Albi* (Le Guin). I samtliga fall har namnen kopierats från KT till MT utan att ändelsen förändrats. På grund av den låga frekvensen av namn med den här ändelsen är det svårt att dra några slutsatser om anledningen till översättarnas val, men det är ändå värt att närmare förklara dem då de skiljer sig något från namnen ovan. Först och främst består ortnamnet *Shingazi's Landing* av personnamnet *Shingazi* vilket gör att det följer samma mönster som resten av personnamnen i Feist med ändelsen –i (*Sidi* och *Ali*). Ändelsen är här därmed knappast något suffix likt –ia eller –y ovan. Vidare är både *Raesh Andahli* och *Re Albi* namn som när de dyker upp i materialet omgående översätts till engelska av berättaren vilket tyder på att de inte är på dennes modersmål:

”The Dothraki called that land *Rhaesh Andahli*, the land of the Andals (Martin; 30. Min understrykning).

”Along towards Sunreturn when the first heavy snows began to fall in the heights of Gont they came to *Re Albi*, Ogion's home. It is a town on the edge of the high rocks of Overfell, and its name means Falcon's Nest” (Le Guin; 27. Min kursivering och understrykning).

I Martin är berättaren för stunden Daenerys vars modersmål är det fiktiva språk som romanens flesta karaktärer egentligen talar men som skrivs på engelska medan berättaren i Le Guin är en utomstående berättare som inte tar formen av någon karaktär och i stället förklarar skeenden och en del ord för läsaren. Det finns alltså en likhet mellan hur de här båda namnen översätts som också sträcker sig till den grammatiska form de två fiktiva språken tycks ha: suffixet –i tycks i båda fallen vara en genitivändelse. Den här betydelsen går inte att se i namnet *Atnini* som inte översätts men som betecknar en ö vars invånare talar ett annat språk

än det som huvudkaraktären i Le Guin gör. I det här fallet är alltså både berättare och karaktär främmande inför namnet på samma sätt som Daenerys är främmande för *Raesh Andahli* i Martin-exemplet ovan.

Huruvida ovanstående är relevant för översättarnas val är omöjligt att säga på den här lilla mängden material där –i-ändelsen förekommer, och det är fullt möjligt att anledningen till valet är att –i-ändelsen inte anses behöva transkriberas ens av Thulin som transkriberade –ia-ändelsen eller Swahn som transkriberade –y-ändelsen.

Ett särdrag som sticker ut när man studerar materialet från Thulins översättning är att hon valt att transkribera ändelsen –e i namnet *Dorne* till –ien i namnet *Dornien*. Ytterligare tre namn förekommer som slutar på e: *Carse* (Feist), *Roke* (Le Guin) och *O-tokne* (Le Guin). I inget av de här tre fallen har översättaren valt att transkribera ändelsen som förmodligen inte är ett suffix så mycket som det är ett ortografiskt val av författaren och som väcker associationer till bl.a. engelskans *France*. Att Thulin valt att transkribera *Dorne* till *Dornien* kan ha att göra med ordets fonetiska struktur och det faktum att namnet i KT inte skulle uttalas på samma sätt på svenska som på engelska där –e faller bort. Det finns här en tydligt fonetisk förändring i namnen *Carse* och *Roke* beroende på hur läsaren väljer att uttala dem, emedan *O-tokne* förmodligen uttalas likadant med avseende på ändelsen. Thulin har här valt en strategi som tydligare klargör att namnet är ett ortnamn och inte ett personnamn medan namnen i källtexten kräver en kontext för att kunna kategoriseras (det finns ju exempelvis personnamn som *Pycelle* och *Mance* i Martin).

Också ändelsen –a är vanlig bland ortnamnen, men här har ingen av översättarna valt att göra någon transkribering. Ändelsen finns i 14 namn där sex kommer från Feist, fyra från Paolini, tre från Abercrombie och ett från Le Guin, och att den är så vanlig tyder på att den utgör någon form av suffix för ortnamn. Dock ska nämnas att ändelsen är väldigt vanlig i Feist också bland personnamnen där den betecknar både män och kvinnor. I de övriga fall då ändelsen förekommer bland personnamnen i materialet är det i namn på kvinnliga karaktärer.

4.3.2 Övriga ortnamnsändelser

Bland ortnamnen finns fler ändelser än de som behandlas ovan och som återkommer i mer än en av romanerna. Ändelsen –or finns i namn som *Krondor* (Feist) och *Selidor* (Le Guin), ändelsen –ur finns i *Khaipur* (Feist) och *Cumnur* (Abercrombie) och ändelsen –er finns i *Feinster* (Paolini) och *Ensmar* (Le Guin). Därutöver finns namn som slutar på –on (*Rillanon*, *Yabon*, *Akrakon*; Feist) och –an (*Elfarran*, *Atuan*; Le Guin), och i Martin finns namnet *Volantis* vars ändelse för tankarna till *Atlantis* eller liknande. Gemensamt för samtliga av de

övriga ändelserna är dock att de aldrig transkriberas i materialet utan kopieras över liksom när liknande ”ändelser” förekommer bland personnamnen. Det finns alltså anledning att tro att de här bokstavsklustren inte är att betrakta som ändelser utifrån översättarnas val.

4.3.3 Pluralis och bestämd form

I det här avsnittet tas sådan transkribering upp som rör hanteringen av bestämd form och pluralis när detta aktualiseras i ett namn. Det kan innebära att översättaren valt att överföra bestämd form till MT med eller utan demonstrativt pronomen som i *The Isle of the Wise – De vises ö* (Le Guin) eller *The Ven Forest – Venskogen* (Goodkind), men det kan också innebära att bestämd form försvunnit i MT som i *the Thunderhead – Åskmoln* (Abercrombie) eller att bestämd form tillkommit i MT som i *Castle Black – Svarta slottet* (Martin). Dessa val tycks vanligtvis byggas på konventioner i målspråket varför de behandlas under transkribering och inte översättning. Vissa val kan alltså förväntas vara mer automatiska och inget som översättaren direkt tar ställning till.

Avsnittet kommer delas upp i två sektioner nedan beroende på om strategin är ensamt förekommande eller åtföljs av en annan, så som översättning eller förskjutning. De namn där transkribering av pluralis eller bestämd form är den enda förekommande strategin är sådana namn som böjs med engelska morfem men i övrigt är nonsensnamn och icke-semantiska. Hit hör exempelvis *the Agriont* (Abercrombie) vars bestämda artikel *the* böjer namnet *Agriont* som inte går att finna i något lexikon på källspråket. Vidare räknas inte överföringen av namnelementet *Agriont* som kopiering på samma grunder som *Valyria-Valyrien* inte räknas som både transkribering och kopiering; namnet har inte överförts i oförändrat skick.

Namn som *the Thunderhead* ovan hör till kategorin där transkribering åtföljs av annan strategi då den bestämda artikeln *the* böjer namnet *Thunderhead* som är semantiskt på engelska och översätts till *Åskmoln* i MT. Det förekommer inga fall då ett semantiskt namn enbart transkriberats med hänsyn till bestämning och inte samtidigt översatts.

Notera att namnen som presenteras i avsnitt 4.3.3.2 nedan kommer att överlappa med namnen som presenteras i avsnittet om flera strategier. Detta blir oundvikligt då bestämd form och pluralis bäst diskuteras i nära anslutning till varandra för att se eventuella tendenser, något som också gäller för flerstrateginamnen.

4.3.3.1 Transkribering av bestämd form och pluralis som ensam strategi

Tabell 5 nedan visar vilka transkriberingar som skett med avseende på bestämd form och pluralis. Aktuella namnelement har kursiverats:

<i>The Torikles</i>	<i>Toriklerna</i>	Le Guin
<i>The Enlades</i>	<i>Enladerna</i>	Le Guin
<i>The Andrades</i>	<i>Andraderna</i>	Le Guin
<i>The Agriont</i>	<i>Agriont</i>	Abercrombie

Tabell 5: Transkribering av bestämd form och pluralis som ensam strategi

Det nämndes tidigare att samtliga namn i den här sektionen var icke-semantiska namn. Detta kan eventuellt bli lite missvisande om man anser att det engelska ordet *tor* i *the Torikles* som på svenska betyder *klippa* är ett semantiskt element. Just det här ordet förekommer i övrigt i namnen *Torheven* (Le Guin) och *Gashen Tor* (Feist) och har översatts till klippa i det senare (*Klevklippan*) men inte i det förra (*Torhamn*). Det är alltså potentiellt möjligt att se *tor* i *the Torikles* som ett semantiskt element, men då det ser ut att vara en del av *torikle* som saknar lexikal betydelse på engelska räknar jag det som ett nonsensord, dock med eventuellt associativ betydelse som går förlorad i översättningen.

De tre namnen från Le Guin ser alla likadana ut till formen och betecknar referenter som är mycket lika varandra, nämligen grupper av småöar. Här finns motsvarigheter i verkligheten med namn som *the Maldives-Maldiverna* som Swahn synbarligen tagit fasta på då han transkriberat både bestämd form och pluralböjning till MT.

I Abercrombie har Spångberg däremot valt att ta bort bestämningen och transkriberat *the Agriont* som *Agriont*. Namnets referent är en befäst stadskärna i mitten av den ännu större staden *Adua*. Den bestämda formen tyder på att namnet eventuellt har någon form av betydelse för karaktärerna, men denna blir i så fall aldrig förklarad för läsaren. För att få ut något intressant av Spångbergs översättningsval behöver detta jämföras med hur de andra översättarna behandlat bestämning av stadsdelar, vilket leder in i nästa avsnitt.

4.3.3.2 Transkribering åtföljd av annan strategi

I avsnittet ovan fanns enbart två olika typer av transkribering. Antingen fördes bestämd form och pluralböjning över eller så ströks desamma. Andelen transkriberade namn i det här avsnittet är dock betydligt större, varför det också blir aktuellt med fler typer av transkribering. För det första finns det namn som överförs från obestämd form till bestämd form (*Casterly Rock – Casterlyklippan*; Martin). För det andra finns det namn som överförs från bestämd form till bestämd form (*The River Ar – floden Ar*; Le Guin), och några av dessa överförs från bestämd form till bestämd form med demonstrativt pronomen (*the Great Island*

– *Den stora ön*; Le Guin). Det finns också ett exempel på ett namn som överförs från icke-bestämd form till bestämd form med demonstrativt pronomen: *Ten Alders – De tio alarna* (Le Guin). Slutligen finns det de namn som överförs från bestämd form till icke-bestämd form likt *the Agriont* i avsnitt 4.3.3.1 ovan: ex. *the Thunderhead-Åskmoln* (Abercrombie) och *the Midlands-Midland* (Goodkind). Vad gäller pluralböjning överförs denna oftast, men det kommer ett stycke mot slutet av det här avsnittet när jag diskuterar det här mer ingående.

De namn där en obestämd form överförs till en bestämd form kommer här inte att diskuteras som transkribering eftersom ingen förändring av namnet har skett baserat på bestämning. Här har översättaren helt enkelt valt att behålla samma namnform och av den anledningen inte behövt ta några aktiva val om bestämningen ska representeras i MT. Däremot kommer dessa namn utgöra jämförelsematerial med de transkriberade namnen, framförallt då med de som gått från obestämd form till bestämd form.

Namnen kommer här att delas in i kategorier baserat på referent, detta för att det kan vara skillnad på hur namn konstrueras beroende på vad som blir benämnt. För att knyta an till *the Agriont* följer här först en tabell över namn med referenten stadsdel eller större byggnad/byggnader (*the Agriont* finns med som jämförelse):

<i>the Agriont</i>	<i>Agriont</i>	bestämd – obestämd	Abercrombie
<i>the Great Port of Gont</i>	<i>Stora Hamn</i>	bestämd – obestämd	Le Guin
<i>East Port</i>	<i>Östhamnen</i>	obestämd – bestämd	Le Guin
<i>Fisher´s Dock</i>	<i>Fiskarbryggan</i>	obestämd – bestämd	Feist
<i>the Grey Towers</i>	<i>Grå tornen</i>	bestämd – bestämd	Feist
<i>the South Tower</i>	<i>Södra tornet</i>	bestämd – bestämd	Le Guin
<i>the Isolate Tower</i>	<i>Ensliga tornet</i>	bestämd – bestämd	Le Guin
<i>the Upper City</i>	<i>Övre staden</i>	bestämd – bestämd	Abercrombie
<i>the Lower City</i>	<i>Nedre staden</i>	bestämd – bestämd	Abercrombie
<i>the Citadel</i>	<i>citadellet</i>	bestämd – bestämd	Abercrombie
<i>the Wall</i>	<i>muren</i>	bestämd – bestämd	Martin
<i>the Barrier Wall</i>	<i>barriären</i>	bestämd – bestämd	Feist

Tabell 6: Bestämd form och stadsdelsnamn eller byggnader

Som tabell 6 visar är det bara i fallet med *the Agriont* och *the Great Port of Gont* som bestämd form faller bort. I övrigt tycks materialet peka på att stadsdelar översätts till bestämd form på svenska, och både Spångberg och Swahn översätter till bestämd form vid andra tillfällen. Bortser man från *the Agriont* blir bestämd form till och med mer vanligt i översättningarna än i källtexterna då *East Port* översätts med *Östhamnen* och *Fisher´s Dock* med *Fiskarbryggan*. Det sistnämnda är så klart svårt att påvisa som tendens med ett så magert material som i tabellen, varför det här blir relevant att räkna in borgar och slott som rör sig i gränslandet mellan byggnader och städer. I tabell 7 syns de överföringar som gjorts av borgar och slott i materialet med avseende på bestämning:

<i>Casterly Rock</i>	<i>Casterlyklippan</i>	obestämd - bestämd	Martin
<i>Castle Black</i>	<i>Svarta slottet</i>	obestämd - bestämd	Martin
<i>Highgarden</i>	<i>Höggården</i>	obestämd - bestämd	Martin
<i>Storm's End</i>	<i>Stormens ände</i>	obestämd - bestämd	Martin
<i>Riverrun</i>	<i>Flodvattnet</i>	obestämd – bestämd	Martin
<i>Winterfell</i>	<i>Vinterhed</i>	obestämd – obestämd	Martin
<i>The Eyrie</i>	<i>Örnnästet</i>	bestämd – bestämd	Martin
<i>Dragonstone</i>	<i>Draksten</i>	obestämd – obestämd	Martin

Tabell 7: Bestämd form och slott/borgar

Tillsammans med Thulins översättningar i tabell 7 ser det ut som att tendensen är att andelen namn i bestämd form ökar då det rör sig om stadsdelar och byggnader även då slotten och borgarna inräknas. Tilläggas ska också namnet *Starhome* från Feist som översätts till *Stjärnhemmet*, men det är oklart huruvida referenten här är en stad eller en större byggnad varför den inte ingår i tabellerna ovan.

Vad händer då med städer, byar och riken i materialet?⁴ Det finns sammanlagt 28 sådana referenter, och av dem är det två som går från obestämd form till bestämd form: *Ten Alders – De tio alarna* och *Falcon's Nest – Falkredet* (Le Guin). Vidare har 14 av de 28 namnen den bestämda artikeln *the* i KT och av dessa har två översatts med demonstrativt pronomen, *the Seven Kingdoms-de sju konungarikena* och *the Nine Free Cities-de nio fria städerna* (Martin), och elva utan pronomen men i bestämd form (ex: *the Fifth Circle – Femte kretsen* (Feist). Ett namn med bestämd artikel på engelska har översatts utan bestämd artikel i måltexten, och det är *the Midlands* i Goodkind som fått heta *Midland* i MT. Här har också pluralböjningen försvunnit i översättningen.

Ytterligare två stadsnamn har bestämts genom genitiv: *Shingazi's Landing – Shingazis Stopp* och *Port Vykor – Vykors hamn* (Feist). Resterande tio namn har överförts från obestämd form till obestämd form. Detta rör namn som *King's Landing – Kungshamn* (Martin), *Torheven - Torhamn* (Le Guin) och *Black Well – Svartbrunn* (Abercrombie). Tendensen är sammanfattningsvis att en betydligt större andel (ca 35 %) av obestämda stadsnamn och namn på riken förblir obestämda också i översättningen, jämfört med 10 % för stadsdelar, borgar och andra byggnader.

En sista grupp ortnamn kvarstår där bestämning aktualiseras, och det är gruppen geografiska platsnamn, dvs. namn på sjöar, berg, stigar, öar, bukter m.fl. Det finns 62 sådana namn, och av dessa är endast två i obestämd form i måltexterna: *Overfell – Övrefjälls* och *High Fall – Högafall* (Le Guin). Resterande är antingen obestämda KT-namn som fått

⁴ Också namn på dimensioner räknas för enkelhetens skull hit då de kan sägas vara ett slags rike. Exempelvis *the Fifth Circle* som tycks vara demonernas hemvist i Feist.

bestämd form i MT (*Trunt lake – Truntsjön*; Paolini, *Gashen Tor – Klevklippan*; Feist), eller bestämda KT-namn som förblir bestämda i MT (*the Armed Cliffs – De befästa reven*; Le Guin, *the Ven Forest – Venskogen*; Goodkind). Inget geografiskt platsnamn går från bestämd form till obestämd form i någon av översättningarna.

Slutligen kommer de personnamn och binamn där bestämning aktualiseras. Av dessa är samtliga helt semantiska namn, bortsett från *the Red Mage of Ark* från Le Guin som innehåller det icke-semantiska namnet *Ark*. Det finns totalt 38 person- och binamn där bestämning aktualiseras, och 21 av dessa står i obestämd form i källtexterna, 17 i bestämd form. Av de obestämda har fyra namn fått bestämd form i MT. Dessa är antingen titlar som tydligt används som namn (*Father - fadern* och *Mother - modern*; Martin), namn på ett fartyg (*Shadow - Skuggan*; Le Guin) samt namn på en karaktär (*Duny - Heden*; Le Guin). De båda ”namntitlarna” har i Thulins översättning blivit vanliga substantiv och följaktligen böjts. Fartygsnamnet tycks å sin sida följa normen för svenska örlogsfartyg så som *Svärdet*, *Äpplet*, *Kronan* m.fl. Slutligen har Swahn egentligen inte transkriberat *Duny* i bestämd form utan snarare valt att översätta namnet med en svensk motsvarighet som står i bestämd form och som har vissa semantiska komponenter gemensamt med KT-namnet.

Av de bestämda person- och binamnen har tre blivit icke-bestämda i MT och det är binamnen från Spångbergs översättning av Abercrombie: *Dogman/the Dogman – Hundman, the Thunderhead – Åskmoln* och *the Bloody-Nine – Blodige Nio*. Namnet *Dogman* förekommer både i bestämd och obestämd form i KT, men det är huvudsakligen den bestämda formen som används. Gemensamt för alla dessa tre namn är att de är namn på karaktärer från en skandinavisk-inspirerad del av romanvärlden och liknar de namn som Brylla presenterar i sin artikel om nordiska binamn

Som nämndes ovan förlorar namnet *the Midlands* (Goodkind) sin pluralböjning när det översätts till *Midland* i Bellis översättning, men detta är det enda exemplet på när detta sker i materialet. Vad gäller bakgrunden till Bellis strategival kan sägas att namnet *Midland* till större del överensstämmer med namnet *Västland* som också figurerar i romanen och i KT heter *Westland*. Det som hänt är att namnet på ett område med en struktur som antyder om flera mindre enheter blivit mer likt namnet på ett enhetligt rike.

4.3.4 Transkribering av ortografi

Till transkribering av ortografi hör alla namn som blivit transkriberade utan ett direkt syfte annat än att göra stavningen mer normativt svensk. Det rör enstaka bokstäver eller bokstavskluster som översättaren ersatt med något annat som inte kan förklaras som

betydelsebärande. Detta är vad Fernandes huvudsakligen talar om i diskussionen om *transcription* (se 2.3.1 ovan). I motsats till detta finns exempelvis Thulins transkribering av *Dorne* till *Dornien* ovan, i vilken ändelsen –e transkriberats men ersatts med ändelsen –ien som likriktar namnet med andra ortnamn och därmed har en betydelsebärande funktion. Som transkribering av ortografi räknas inte när exempelvis *Westeros* (Martin) blir *Västeros* då *väst* rimligtvis är en översättning av *west* och inte en anpassning av stavningen. Däremot räknas namnet *Wathort* (Le Guin) och transkriberingen *Vathort* där ett inledande *w* har ersatts med *v* i MT.

De bokstäver eller bokstavskluster som aktualiseras i materialet är *w*, *ch*, *sh*, *ou* samt namnen *Segoy* och *O-tokne* (Le Guin). Det är också möjligt att diskutera namnet *Venway* (Le Guin) då det rör sig i en gråzon och det inte är säkert om *Vänvåg* är en transkribering eller en översättning. Översättningen av ändelsen –y, som diskuterades i avsnitt 4.3.1 ovan, skulle också kunna räknas till den här typen av transkribering, men då alla namn med ändelsen betecknade liknande referenter som –ia-namnen undersöktes dessa tillsammans.

Det är enbart i Le Guin och Goodkind som strikt ortografisk transkribering förekommer, och i Bellis översättning är det endast namnen *Michael* och *Richard* som transkriberats. De två namnen har i måltextern stavats *Mikael* och *Rickard*. Här undviker Bellis alltså *ch* i sin översättning, men det är inte nödvändigtvis för att han anser klustret vara typiskt engelskt utan för att det finns så tydliga motsvarigheter av de båda namnen i svensk namngivningskultur då det rör sig om väldigt konventionella namn på båda språken. Huruvida de övriga översättarna hade gjort samma val är omöjligt att säga då det i de andra verken inte förekommer den här typen av konventionella namn där transkribering blir aktuellt. I Martin finns namnet *Robert*, men det skulle stavas likadant på svenska, och namnet *Rickard* i samma roman stavas redan i källtexten på samma sätt som i Bellis översättning.

I övrigt är det enbart namn i Swahns översättning av Le Guin som transkriberas, och detta även i namn som är rena nonsensnamn och därför inte har någon tydlig motsvarighet på svenska. Swahn ersätter *w* med *v* i *Wiss*, *Wathort*, *Thwil Bay* och *Lossow* som blir *Viss*, *Vathort*, *Thvilbukten* och *Lossov* i MT. *The Borilous Rocks* blir *Borilusklipporna* på svenska där *ou* ersatts med *u*, och *sh* blir till *sch* när *Vemish* och *Iffish* blir *Vemisch* respektive *Iffisch*. Ingen av dessa bokstäver/bokstavskluster transkriberas i de övriga romanerna där det även i MT finns namn som *Shaffa*, *Shilla* (Abercrombie), *Garrow* (Paolini) och *Willem* (Martin). Intressant att notera är att Swahn inte väljer att transkribera klustret *th* i *Thwil Bay* som till skillnad från *sh* och *w* inte existerar på svenska.

Ovanstående transkriberingar tycks ha skett på grunderna att enskilda ortografiska drag inte existerar på målspråket eller skulle innebära problem för målspråkläsaren. Däremot är det svårare att bedöma transkriberingen av *O-tokne* och *Segoy* som i Swahns översättning fått heta *O-Tokne* och *Sergoi*. Det finns inga uppenbara grunder för att stava *tokne* med stort t, och även om Swahn tycks vilja röra sig bort från y som ändelse (som synes i 4.1.1 ovan) så förklarar det inte inskottet av ett r i *Sergoi*.

4.4 Översättning och förskjutning

Översättning och förskjutning kommer att räknas som en kategori då samtliga namn som förskjutits också har översatts. Förskjutning kan därmed sägas vara en underkategori till översättning. För att göra analysmaterialet så överskådligt som möjligt diskuteras personnamn/binamn för sig och ortnamn för sig. Inom personnamnen/binamnen finns först och främst sådana namn som en person eller ett föremål döpts till, ex. *Jasper*, *Vetch* och *Duny* (Le Guin). Därefter följer de appellativa namnen som antingen uttryckligen används som smeknamn (*the Mad King*; Martin) eller ersätter en karaktärs givna namn (*the Dogman*; Abercrombie). I Martin är *the Mad King* bara något man kallar karaktären *Aerys II Targaryen* medan *the Dogman* i Abercrombie faktiskt heter *the Dogman*.

De namn som översatts är alla semantiska namn, men alla semantiska namn översatts inte. Sammanlagt finns tre helt semantiska namn som kopieras från KT till MT. Två av dessa (*Greyjoy* från Martin och *West* från Abercrombie) är personnamn och ett (*Stardock* från Feist) är ett ortnamn. Därutöver finns några delvis semantiska namn, eller namn som tydligt anspelar på semantiska ord: *Redwyne* (Martin), *Harding* (Abercrombie), *Carvahall* och *Therinsford* (Paolini). De tre delvis semantiska namnen *Harding*, *Carvahall* och *Therinsford* kommer nämnas under avsnittet om flera strategier nedan. Resterande fyra namn är alla översättningsbara, men översättarna har ändå valt att kopiera över dem. I Thulins fall är både *Redwyne* och *Greyjoy* konventionella namn, vilket kan förklara att hon valt att inte översätta dem (konventionella namn tycks inte översättas i Martin). Även *West* är ett konventionellt namn emedan Feists *Stardock* inte är det. Varför ortnamnet kopierats och inte översatts är omöjligt att säga.

Tydligt är ändå att semantiska namn huvudsakligen översatts. Granskar man i stället andelen förskjutningar syns det att den överväldigande tendensen är att binamn som används som namn också översatts som namn. Detta syns i alla måltexter där översättning och förskjutning aktualiseras, även om det förekommer vissa lokala avvikelser (eventuellt beroende på hur översättaren tolkar det enskilda namnet). Sammanlagt 15 sådana namn har uppmätts,

och av dessa kommer åtta från Abercrombie, fyra från Martin, en från Goodkind och två från Le Guin. Binamnen Abercrombie har alla översatts till namn i MT (ex: *Threetrees* – *Treträd*, *Ninefingers* – *Niofingrar*), och detsamma gäller för namnet *Chase* – *Jägare* i Goodkind och de två namnen *Sparrowhawk* – *Sparvhök* och *Farseer* – *Fjärrskåde* i Le Guin. I Martin har endast en av dessa binamn översatts till ett namn: *Snow* – *Snö*. De övriga tre har förskjutits till vanliga substantiv: *Stormborn* – *stormfödd*, *Father* – *fadern*, *Mother* – *modern*. En förklaring kan vara att namnet *Snow* i större utsträckning behandlas som ett efternamn i romanen⁵ medan de övriga tre i större utsträckning liknar smeknamn.

Granskar man de uttryckliga smeknamnen är förhållandet 68 % förskjutna namn mot resterande icke-förskjutna, men då samtliga förskjutna smeknamn kommer från Thulins översättning av Martin blir den siffran inte lika representativ. Det är helt enkelt fler av den här namntypen i Martin än i de övriga romanerna. Tittar man i stället kvantitativt på samtliga personnamn/binamn blir andelen förskjutningar ca 35 % vilket är en klar minoritet. Vidare har samtliga personnamn och namn på föremål översatts. Tendensen tycks alltså vara att personnamn, binamn och namn på föremål översätts till namn också i måltexten, även om dessa är smeknamn.

Samma tendens går att se hos ortnamnen där det finns sammanlagt 76 namn som har översatts av vilka 12 namn, dvs. ca 16 %, har förskjutits till substantiv och resterande översatts till namn. De namn som har förskjutits kommer dock inte uteslutande från en roman utan från fyra. Återigen finns Martin representerad med *the Wall* – *muren*, *the Seven Kingdoms* – *de sju konungarikena* och *the Nine Free Cities* – *de nio fria städerna*. Intressant med den sistnämnda är att ett liknande namn återkommer i Feist men förblivit ett namn: *the Free Cities* – *Fria städerna*. Valet *the Wall* – *muren* sticker ut något då namnets referent är en geografisk plats och övriga geografiska platser i Martin har översatts som namn: ex. *the Trident* – *Treudden*, *the Red Fork* – *Röda floden* och *the Jade Sea* – *Jadehavet*. Dessutom har *the Sunset Kingdoms* (Martin), som liknar *the Seven Kingdoms*, översatts till *Solnedgångens kungariken*.

De övriga tre romanerna som finns representerade med förskjutningar är Abercrombie, Le Guin och Feist. Liksom i Martin är dessa namn vars referenter liknar sådana som översatts till namn på andra ställen i romanerna. Det tycks alltså inte finnas någon direkt förklaring till att ett namn upphör att vara ett namn i måltexten, och detta tycks heller inte vara tendensen för vare sig ortnamn eller personnamn/binamn.

---

⁵ Alla oäktingar födda i norra delen av romanvärlden får efternamnet *Snow* varför det rör sig i gråzonen mellan efternamn och binamn

4.5 Kombinerade strategier

Det finns tre typer av namn där översättaren tillämpat mer än en strategi. Den första typen är de namn där bestämd form aktualiseras och vilka redan har diskuterats i 4.3.3.2 ovan. En del av de här namnen har sedan översatts, vilket har diskuterats i avsnitt 4.4, och en del hör till de två andra typer av flerstrateginamn som ska redovisas.

Den andra typen av flerstrateginamn är enledade person- och ortnamn med ett semantiskt element som går att översätta och ett icke-semantiskt element, exempelvis *Westeros* från Martin. Exakt hur många de här namnen är i KT blir svårt att avgöra eftersom det verkar relativt godtyckligt när en del av ett påhittat namn är ett engelskt ord eller inte. Det blir en glidande skala där ord som *Andcardia* från Feist står i ena änden (det är inte rimligt att anta att *And-* är det engelska ordet *and*) och ord som *Westeros* i den andra (*West-* åsyftar att kontinenten ligger i väster). Tittar man på översättningarna ser man att tre namn i den här kategorin faktiskt delvis översatts: *Westeros-Västeros* (Martin), *Enwit-Envett* (Le Guin) och *Darken-Mörken* (Goodkind). De är alla tre namn där den semantiska komponenten är väldigt tydligt och lättigenkännlig som just semantisk. I översättningen av Abercrombie har dock inte namnet *Harding*, som liknar de tre övriga, översatts överhuvudtaget. Som synes är den andra strategin som tillämpats kopiering när det icke-semantiska namnelementet överförts oförändrat till MT.

Den sista typen av flerstrateginamn är de flerledade namnen där ett led är icke-semantiskt och ett led semantiskt. Till skillnad från de enledade namnen ovan är den här typen betydligt enklare att urskilja. Några tydliga exempel är *the River Ar* (Le Guin) och *the Hartland Woods* (Martin). Gemensamt för samtliga namn är att huvudledet alltid är det semantiska medan bestämningsledet ofta tar formen av ett icke-semantiskt namn. I vissa fall, som i exemplet *the Hartland Woods*, är bestämningsledet i sig en kombination av semantiska och icke-semantiska namnelement.

Kombinationen semantiskt huvudled + icke-semantiskt bestämningsled påminner väldigt mycket om vad Sandnes talar om som hybridnamn och som diskuteras i 2.1 ovan. Källtextförfattaren har "lånat" ett namnelement från sin påhittade kultur och lagt till detta ett huvudled som "översatts" till engelska. Sammanlagt 31 namn har den här strukturen i KT och 31 i MT, men det har skett ett skifte mellan två av namnen. Namnet *Therinsford* (Paolini) har kopierats och är därmed helt icke-semantiskt på svenska, däremot har det helt semantiska

*Torheven*⁶ översatts till *Torhamn* i MT som är en kombination. I 24 av fallen följer namnleden i MT den ordning som Zilliacus konstaterar är den vanligaste, nämligen huvudled som efterled och bestämningsled som förled (2002: 188). Hit hör exempelvis *Truntsjön* (Goodkind), *Armyningen* (Le Guin), *Anorafloeden* (Paolini) och *Quorspetsarna* (Feist). Också *the great river Aos* (Abercrombie), där *the great river* inte är en del av namnet, blir *Aosfloden* i MT (notera att *great* faller bort i översättningen) och inte *den stora floden Aos* eller liknande. Två av namnen i Swahns översättning av Le Guin får dock den senare strukturen: ön *Havnor* och *floden Ar*. Båda är tvåledade namn i KT: *the Isle of Havnor* och *the River Ar*.

I de två översättningarna ovan är det förutom kopiering och översättning också fråga om en slags förskjutning. Spångberg går från icke-namnelement till namnelement och Swahn från namnelement till icke-namnelement. Också de två snarlika namnen *the Free City of Natal* (Feist) och *the Free City of Pentos* (Martin) har förskjutits som *den fria staden Natal* och *den fria staden Pentos*. I de här två senare fallen kan man tänka sig att någon annan struktur skulle vara svår att få till (jfr. *Pentosfristaden*).

I de flesta av namnen är det icke-semantiska ledet ett ortnamn i sig, men i två fall rör det sig om personnamn: *Shingazi's Landing* och *Port Vykor* från Feist som nämns i avsnitt 4.3.3.2 ovan och översatts till *Shingazis Stopp* och *Vykors hamn*. I ett av namnen, *the Kargad Empire* från Le Guin, är bestämningsledet nationalitetsadjektivet *Kargad*, och hela namnet har översatts till *Kargads kejsardöme* i MT. Ett adjektiv finns också i namnet *the Pelnish Sea* från samma roman där *Pelnish* transkriberats till *Pelniska* och namnet fått bli *Pelniska havet*.

Tre namn sticker ut i det övriga materialet och är därför värda att lyfta fram. Det första är *Torheven* från Le Guin som översatts till *Torhamn* i MT. Huvudledet *heven* har ingen modern betydelse på engelska men var på medelengelska en variantform av *haven* (oed.com) som Swahn uppenbarligen tagit fasta på i översättningen. Däremot har bestämningsledet *tor* den semantiska betydelsen *klippa* vilket gör att namnet *Torheven* kan sägas vara fullständigt semantiskt i KT men inte i MT.

I motsats till ovanstående finns i Swahns översättning namnet *Vänvåg* som översättning på *Venway* (Le Guin). *Venway* består av ett semantiskt huvudled och ett icke-semantiskt bestämningsled, medan *Vänvåg* är fullständigt semantiskt. Orsaken till modifieringen av namnet är oklar, men det är möjligt att Swahn bevarat det fonetiska i *ven* i sin översättning, lite beroende på om *vän* uttalas som substantivet eller adjektivet.

---

⁶ Se nedan för diskussion om det här namnets semantiska innehåll

Det sista namnet som sticker ut är *the Great Port of Gont* (Le Guin) som översatts med *Stora Hamn* men i nära anslutning till namnet förklaras vara *Gonts största hamn*:

KT: "[...] was told all down the Northward Vale, and in the East Forest, and high on the mountain and over the mountain even in *the Great Port of Gont*" (2012; 22, min kursivering).

MT: "Talet om det gick i hela Norrdalen och nådde Östskogen, gick över berg och dal och ända till *Gonts största hamn*, som hette *Stora Hamn*" (2014; 21, min kursivering).

4.6 Avslutande analys

Det som visar sig i resultatet ovan är att samtliga översättningar liknar varandra på ett par centrala punkter men skiljer sig åt gällande vissa av strategierna. En tendens som går att fastställa i alla översättningarna är att icke-semanticke namnelement inte översätts, då inget av de icke-semanticke namnen eller namnleden översatts bortsett från *Ven-* i *Venway* (se 4.5 ovan). Detta stämmer väl överens med vad Bertills säger om synen på icke-semanticke namn i engelska och svenska (2.3). Gör man en koppling till Zilliacus teorier om namnbildning (2.3) skulle den här typen av namn kunna sorteras som dels namngivning eftersom författaren hittat på ett nonsensord som får en betecknande funktion i texten, dels namnlån om man ser till författarens intention att bygga en främmande värld med hjälp av namn på personer och orter. Här aktualiseras termen **pseudoöversättning** som ibland används i samband med fantasy då en faktisk källtext hävdas vara en översättning. Exempel på detta är Tolkiens verk (se *Guide to the Names in The Lord of the Rings*) och H.P. Lovecrafts *Necronomicon* som sades egentligen vara skriven av en *Abdul Alhazred* under titeln *Al Azif* (Lovecraft 1938). Sett ur det här perspektivet kan valet att kopiera namn vara att helt enkelt inte översätta det som redan en gång lämnats oöversatt. Det blir en form av indirekt namnlån. Att Tolkien sedan ondgjorde sig över att översättare modifierat namn som saknade semanticke innehåll på engelska (1967) har säkerligen bidragit till trenden att inte översätta icke-semanticke namn.

Ett visst mått av modifiering syns dock i mitt material, och detta är en av de punkter där översättningarna skiljer sig åt. När icke-semanticke namn modifieras rör det sig antingen om fullständig strykning eller någon form av transkribering. Som synes i avsnitt 4.3 ovan är det dock enbart i Le Guin som strykning av namn eller namnelement används, och det är också i Swahns översättning som enbart ortografisk transkribering förekommer i någon större utsträckning. I *Goodkind* förekommer visserligen den här typen av transkribering, men strategin

syns bara i två väldigt konventionella namn. Vad gäller transkribering av eventuellt betydelsebärande ortnamnsändelser är strategin inte heller särskilt utbredd, även om Thulin introducerar *-ien*-ändelsen för att ”försvenska” några av riksnamnen. Antingen ses sådana här ändelser inte som betydelsebärande, eller så är tendensen att kopiera icke-semanticiska namn så stor att den täcker även mindre suffix. Gällande transkribering av bestämd form visar resultatet att andelen namn i bestämd form ökar i översättningarna. Mest markant är detta för mindre ortnamnsreferenter som byggnader och stadsdelar samt större geografiska lokaliteter som sjöar och berg.

Bortsett från att det återigen förekommer ett fåtal undantag översätts däremot samtliga semanticiska namn till svenska i materialet, oavsett om de hör till personnamnen eller ortnamnen. Även det här stämmer överens med citatet från Bertills i 2.3, att semanticiska komponenter bör översättas eftersom deras betydelse har en funktion. Detta är lätt att förstå gällande ortnamnen vars funktion blir att beskriva den namngivna platsen och väcka associationer om dennes utseende. Dessutom får läsaren möjligtvis en känsla av den fiktiva namntillblivelse som författaren simulerar genom att ha semanticiska ortnamn. Man får en inblick i hur namngivarna, i det här fallet berättelsens karaktärer, har tänkt om de platser de döpt, och detta är något som översättarna tycks vilja bevara.

Att binamnen översätts har förmodligen också något med ovanstående att göra, nämligen att de fyller en tydligt beskrivande funktion. Övriga personnamn med semanticiskt innehåll finns det dock så få av i materialet att det blir svårt att dra några slutsatser om vilka tendenser som finns. Thulin översätter inte konventionella personnamn, kanske på grund av den så tydligt anglosaxiskinspirerade värld som Martin bygger upp i sina romaner. Swahn, å andra sidan, översätter konventionella personnamn som *Duny* och *Vetch* (Le Guin) som visserligen säger något om varifrån i världen den namngivne kommer, men mycket lite om den faktiska karaktären. Det här är två motstridiga val, och det går inte att bedöma vilket som är normen utifrån det här materialet, eller om det ens finns något som en norm i de här fallen.

Till sist finns de kombinerade namnen eller hybridnamnen om man vill likna dem vid Sandnes namn (2.2). Föga förvånande översätts de semanticiska leden medan de icke-semanticiska kopieras, vilket ju liknar hybridnamnskonceptet. Samtidigt har de semanticiska leden en tydligt beskrivande funktion då de som huvudled i namnen berättar för läsaren vilken plats (och i fallet med *the Red Mage of Ark* vilken person) som namngivits. Därigenom komprimerar författaren information och behöver inte förklara på något annat ställe i texten vad det rör sig om. Detta gör Swahns hantering av *the Great Port of Gont* intressant eftersom han genom sin

översättning *Stora Hamn* blir tvungen att också skriva *Gonts största hamn* för att synliggöra alla de komponenter som finns i KT.

Ser man på ovanstående resultat som tendenser är det tydligt att det verk som sticker ut mest i sammanhanget är Swahns översättning från 1977. Han använder sig av transkribering oftare än de övriga och stryker även en del namn. Orsaken till Swahns val kan antingen vara att översättningen tillhör en helt annan generation översättningar och därmed bygger på helt andra normer än de modernare översättningarna, men det är också möjligt att målgruppen barn påverkat hur namnen ser ut.

5. Sammanfattning

I den här uppsatsen har personnamn och ortnamn i sex olika fantasyverk och deras översättningar undersökts. Arbetet tar avstamp i det onomastiska forskningsfältet och det som skrivits där, både om generell namnforskning och mer specifikt om litterär namnforskning. Här har Kurt Zilliacus teorier om ortnamnsbildning lyfts fram tillsammans med Eva Bryllas översikt av binamn med fokus på det nordiska. Även Yvonne Bertills avhandling om namn i barnlitteratur har legat som grund för en del av den teoretiska anknytningen för namnbildning, då främst av personnamn. Främst har dock Bertills arbete utgjort bakgrund till avsnittet om litterär namnforskning och kategoriseringen av namn i en källtext. Översättningsanknytningen kommer främst in med Lincoln Fernandes artikel om översättning av namn i barnlitteratur och de översättningsstrategier han presenterar där.

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka vilka strategier som översättarna använder sig av när de ska överföra namn och om det går att finna några tendenser i samtliga verk med avseende på strategival för olika namntyper. Just namn är ofta en central del i fantasylitteratur och som bakgrunden har visat finns det ofta mycket i det litterära namnet som medför problem för en översättare.

Själva analysen har utformats dels efter Fernandes översättningsstrategier som gjort det möjligt att spåra på vilket sätt namn överförts från källtext till målttext, dels efter Bertills namnkategorier som gett en lämplig terminologi att diskutera resultatet utifrån. Här är det främst termerna **semantiska namn** och **icke-semantiska namn** som kommit att spela en stor roll, och det påstående som Bertills lyfter fram där det hävdas normen i svensk och engelsk tradition förefaller vara att semantiska namn översätts medan icke-semantiska främst kopieras. Detta är också vad resultatet i den här uppsatsen pekar på som den absolut vanligaste tendensen i materialet, med enbart ett par lokala undantag där semantiska namn lämnats oöversatta. Det

är något vanligare att icke-semantiska namn modifieras på något sätt, men som visats tycks inte heller detta höra till normen. Endast när det gäller transkribering av namn i icke-bestämd form till namn i bestämd form sker det en ökning från källtext till måltext, medan övriga typer av modifiering genom transkribering endast sker i ett par av verken och i mycket liten utsträckning. Den översättning som här sticker ut mest i jämförelse med de övriga är Swahns från 1977 med betydligt fler transkriberingar som eventuellt kan bero på att verket tillhör en äldre generation av översättningar eller riktar sig till en yngre målgrupp. Detta lämnar plats åt framtida undersökningar som mer utförligt riktar in sig på hur översättning av namn har förändrats över tid, om någon form av förändring går att spåra.

Återgår man till det som Ingo skrev om skönlitterär namnöversättning och som presenterades i avsnitt 2.3 ovan går det att dra slutsatsen att trots att namnen i mitt material enbart är sådana som är främmande för vår verklighet har enbart de semantiska modifierats i någon större utsträckning. Det Ingo skriver tycks alltså endast gälla semantiska namn, medan de icke-semantiska namnen finns kvar och ger bilden av en främmande plats. Här landar man i det som eventuellt är hela poängen med fantasynamnen: att dels ge en bild av en plats bortom vår verklighet, dels legitimera den platsen och göra den verklig för läsaren. I så fall är det något som syns också i översättningarna. Dessutom kan man hävda att det Ingo säger om att världen är främmande för vår verklighet inte gäller i high fantasy, utan att det i stället handlar om vad som är främmande för romanens verklighet. De semantiska namnen, som i så hög grad modifieras och översätts, är ju inte karaktärernas namn på platser och personer, utan författarens, och det är författarens text, inte karaktärernas värld, som översätts.

Referenslista

Primärkällor

- Abercrombie, Joe, 2008: *Before They Are Hanged*. London: Gollancz.
- Abercrombie, Joe, 2010: *Man bör förlåta*. I översättning av Ylva Spångberg. Stockholm: Damm.
- Feist, Raymond E., 2009: *Rides A Dread Legion*. New York: Harper Collins.
- Feist, Raymond E., 2011: *Stjärnalvernans stad*. I översättning av Yvonne Hjelm. Stockholm: Damm.
- Goodkind, Terry, 1994: *Wizard's First Rule*. New York: Tor Fantasy.
- Goodkind Terry, 2010: *Sökaren*. I översättning av Anders Bellis. Stockholm: Damm.
- Le Guin, Ursula, 2012: *The Earthsea Quartet*. London: Penguin Books.
- Le Guin, Ursula, 2014: *Trollkarlen från Övärlden*. I översättning av Sven Christer Swahn. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Martin, George R.R., 2011: *A Game of Thrones*. New York: Bantam Books
- Martin, George R.R., 2012: *Kampen om järntronen*. I översättning av Louise Thulin. Stockholm: Månocket.
- Paolini, Christopher, 2002: *Eragon*. New York: Knopf.
- Paolini, Christopher, 2005: *Eragon*. I översättning av Kristoffer Leandoer. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Sekundärkällor

- Bertills, Yvonne, 2003: *Beyond Identification: Proper Names in Children's Literature*. <http://bibbild.abo.fi/ediss/2003/BertillsYvonne.pdf>. Åbo Akademi.
- Brennan Croft, Jannet, 2009: "Naming the Evil One: Onomastic Strategies in Tolkien and Rowling". Från *Mythlore* 28:1/2 149-163. Mythopoeic Society.
- Brylla, Eva, 2010: "Binamn i Norden – en översikt". Från *Norna-rapporter* 88, s. 9-22. Uppsala: NORNA-förlaget.
- Fernandes, Lincoln, 2006: "Translation of Names in Children's Fantasy Literature: Bringing the Young Reader into Play". Från *New Voices in Translation Studies* 2, s. 44-57. St Jerome Publishing.
- Ingo, Rune, 2007: *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.
- Lovecraft, H.P., 1938: *The History of the Necronomicon*. <http://www.hplovecraft.com/writings/texts/fiction/hn.aspx>. Hämtat den 25/5 2014.
- Nationalencyklopedin. "onomastik", "personnamn", "ortnamn", "onomastikon". Ne.se.
- Oxford English Dictionary. "haven". Oed.com.
- Perumov, Nick, 2009: *Diamantsvärdet och träsvärdet I*. I översättning av Britt-Marie Ingdén-Ringselle. Stockholm: Ersatz.
- Sanderson, Brandon, 2011: *Warbreaker*. London: Gollancz.
- Sanderson, Brandon, 2011: *The Stormlight Archive Book One. The Way of Kings. Part one*. London: Gollancz.

Sandnes, Berit, 2012: ”Stedsnavn og språkkontakt”. Från *Namn och Bygd 100*, s. 165-179.

Uppsala: Swedish Science Press

Tolkien, J.R.R., 1967: *Guide to the Names in The Lord of the Rings*.

[http://www.tolkien.ro/text/JRR Tolkien – Guide to the Names in The Lord of the Rings.pdf](http://www.tolkien.ro/text/JRR%20Tolkien%20-%20Guide%20to%20the%20Names%20in%20The%20Lord%20of%20the%20Rings.pdf). Hämtat den 25/5 2014.

Zilliacus, Kurt, 2002: *Forska i namn*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.